

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Indbydelsesskrift

til

den offentlige Examen

i

Nibe Cathedralskole

1846.

Indhold.

1. Et Par Ord om Reformen i vort lærde Skolevæsen af
C. H. A. Bendtsen, Skolens Rector.
 2. Skolestørrelser for Året 1845—46 af Samme.
-

Nibe 1846.

Trykt hos Chr. sal. Hyphoff.

Enhver Ven af det offentlige Undervisningssvæsen her i Landet maa vistnok yde den Kongelige Direction for Universitetet og de lærde Skoler sin Tak for dens alvorlige Bestræbelser for at forbedre de Undervisningsanstalter, som henhere under dens Bestyrelse. Og skal det end i Danmark i en ubestemt Fremtid være saa, at samtlige Arter af Skoler, lavere og høiere, skulle staae under førstlste Overautoriteter, og saaledes udvikle og forbedre sig hver for sig uden Enhed i Ledelsen ovenfra, saa maa det dog vække Tilsfredsstillelse, at desuagtet den af Mange ønskede Reform ved de lærde Skoler nu er fort saaledes frem, at dens endelige Afgjørelse nødvendigvis maa skee i Lovet af nogle saa Lar. Det fortjener ikke mindre Påaskommelse, at den Kongelige Direction for Universitetet og de lærde Skoler i denne vigtige Omordning og Forandring af bestaaende Forhold er gaaet provisorisk tilværks, da dens Foranstaltninger saaledes ville kunne blive underkastede baade Erfaringens og alle Bedkommendes Provelse, forinden der gives dem Lovskraft, og der ved muligen i visse Enkelheder erholsde begrundede Modificationer og Endringer. Man maatte derfor ret meget ønske, at Flere, medens det endnu er Tid, vilde udtale sig i Anledning af den provisoriske Plan for den udvidede Undervis-

ning i 3 af Landets Skoler, især forsaavidt de maatte nære andre end de i Planen fremsatte Anstuelser om Midlerne til den lærde Skoleunderviisnings Forbedring. Opfordringen lyder ikke blot til Skolemændene, men ogsaa til de Fædre, som have Boru at sætte i Skolen, og til Enhver, som har Interesse for det offentlige Skolevæsen. Naar dersor ogsaa jeg har bestemt mig til ikke at lade nærværende Lejlighed til at ytre mig om Reformen gaae ubenyttet bort, saa maa jeg forud erklære, at jeg ikke drives af nogen utidig Lyst til at sige imod eller til at sige blot noget Andet, end hvad allerede sagt er, men at Hensigten alene er efter Overbeviisning at fremsette, hvad der i denne vigtige Sag forekommer mig at være det Rigtige. Det folger af sig selv, at jeg kun gauise fort opholder mig ved alt det Gode i den provvisoriske Plan, hvis Bisaldsvarrdighed maa anses for at være tilstrækkeligt motiveret, medens jeg derimod noget længere dwæler ved Ting og Indretninger, om hvis Hensigtsmaessighed jeg nærer Twivl. Det kan vel være, at Udfilligt af hvad jeg anfører alt er fremsat af Andre, maa ske af andre Grunde, men der er ogsaa Udfilligt, som fortjener at siges østere og af Flere, for derved lettere at beredes Indgang paa rette Steder.

Jeg antager nu, at Reformen, saaledes sem den er fremstillet i den provvisoriske Plan, uden wegen væsentlig Afvigelse, i sin Heelhed vil blive gjennemført ved de 3 i Planen nævnte Skoler, for ved dem at samle en sikker Erfaring. Og saaledes vil da Afgangs = Examens første Deel i sin Fuldstændighed, uden mindste Eftergivelse i Fordringerne, kunne afholdes den 1ste Septbr. 1851 og dens sidste Deel den 1. Septb. 1852. Forst til den Tid ville de 3 Skolers Rectorer kunne afgive en fuldkommen paalidelig, paa Erfaring støttet Dom om den ved deres Skoler indførte Reforms Hensigtsmaessighed og Udsforbarhed. Imidlertid lader der sig

forinden a priori sige Meget for og imod adskillige Enkelheder i Plauen, der lader sig udhaeve Meget, om hvis Gavnlighed ingen Twil kan opstaae og som altsaa strax kan indføres ved de øvrige Skoler, naar ikke locale eller andre Hindringer mode. Men forend jeg gaaer over til at emhandle disse Enkelheder, vil jeg med faa Ord angive, hvad jeg anseer for Reformens Hovedfortrin. Hertil hører først og fornemmelig, at den lærde Skoleundervisning nu vil komme til et udgjøre et assuetet Hele for sig. Tilsammen faaet den uhenrigtmaessige Indretning Sted, at Underviisningen i de vigtigste Fag, nævnlig i de classiske Spreg og Mathematiken, blev afbrudt i Skolen, for. i 6 Maaneder at fortsættes og afsluttedes ved Universitetet; det var saaledes Skolen formeent at legge den sidste Haand paa sit eget Værk. Denne Conservierung af tilsammen herende Dele er nu lykkeligen hævet og Skolen skal selv fuldende, hvad den har begyndt, en orangauist Enhed og Heelhed i Skoleunderviisningen er tilveiebragt. Med Hensyn hertil kan Underviisningen i de lærde Skoler med Rette siges at være udvidet, og naar Udvidelsen med alle dens Betingelser og Conseqventser var bleven indstrækket hertil, da vilde Reformen, efter min Mening, baade have vorret omfattende nok og — hvorpaas Alt kommer an — udforbar.

Hver omfattende Udvidelse af Underviisningen i Skolens gamle Discipliner, som alle bibeholdes, er, vil ses af følgende Oversigt. Foruden hvad der efter den øldre Anordning skal præsteres ved den endnu bestaaende Examen articum, fordres for Fremtiden endvidere:

- 1, I Dansk — en i det Hele grundigere og altsaa mere Tid krævende Underviisning i skriftlig og mundlig Behandling af Sproget; dertil Bekjendtskab med den danske Literaturs Historie og de vigtigste Værker i den skjonne Literatur.

- 2, i Latin — a, Oversigt af den latinske Literaturhistorie og de romerske Oldsager; b, saamegen Færdighed i Latin-læsning, at der ved den mundtlige Examen kan præsteres en Oversættelse og Forklaring af lettere Steder i et ikke læst prosaist Forfatter; c, den latinske Stil længere end tilforn og uden Brug af Lexica.
- 3, i Græsk — a, Oversigt af den græske Literaturhistorie, Mythologi og Oldsager samt Lejlighedsvis Bekjendtskab med det Vigtigste og Videværdigste af den græske Kunsthistorie; b, Læsning af en græsk Tragedie; c, ved den mundtlige Examen Oversættelse af et ikke forhen læst Sted af en lettere græsk Forfatter. Dette sidste siges kun i Motiverne til Planen, men ikke i denne selv.
- 4, i Hebraisk — et Tillæg af 15 Psalmer,
- 5, i Tydsk — heri tilsigtes en meget grundigere Undervisning end før, saaledes at Sproget skal kunne skrives correct, og desuden Bekjendtskab med det Væsentligste af den tydiske Literaturs Historie. Det siges hverken i Planen selv eller i dens Motiver, om den tydiske Stil skal udarbeides uden Brug af Lexicon, skjont det vel er Meningen ligesom ved den latinske Stil.
- 6, i Fransk — en mundtlig Oversættelse fra Dansk til Fransk.
- 7, i Historie — Mere af Folkenes Culturhistorie.
- 8, i Arithmetik — Ligninger af 1ste og 2den Grad, Algebra og Logarithmer.
- 9, Foruden den plane Geometri — Stereometrien og Plantrigonometrien.

Enhver Sagkyndig vil uden Twivl indromme, at denne Udvidelse, der i sig selv er saare onskelig, deels ikke er ubetydelig, deels ikke vil kunne udføres uden en bedre Klasses inddeling og Disciplinernes hensigtsmessigere Følgeorden. Thi det maa vel erindres, at Skoletiden ikke er ble-

ven udvidet, fordi Underviisningen i de forskjellige Fag er bleven udvidet. Skoletiden er, som for, normeret til 8 Aar.

Men foruden denne, sem med Rette kan kaldes en organisk Udvidelse af Skoleunderviisningen, er Reformen, eg deri kan jeg ikke være enig, gaaet et stort Skridt videre, idet den, uden at forøge Læretiden i Skolen, ja endeg med Tilboelsighed til at indstrække de daglige Underviisningstimers Tal har inddraget i Skolens Cyclus en Deel Discipliner, sem hidtil slet ikke have haft Plads i den, under Paaberaabelse af, at det er den lærde Skoles Bestemmelse at meddele sine Disciple Underviisning i alle de Videnskabsfag, hvorfra en grundig almindelig Darnelse bedst betinges*): ret sem em denne kunde erhverves af et Menneske i 8 Aar fra hans fældte 10de til 18de Aar.

At Tillæget af aldeles nye Fag er temmelig anseeligt, vil sjennes af følgende Oversigt:

1, Astreneri og i Forbindelse hermed

2, matematisk Geographi.

3, Naturhistorie (Zoologi, Botanik, Mineralogi)**).

4, Naturlære (Elementerne af samtlige Physikkens Dele medtages, Grundtrækene meddeles af Læren om Barmeren, Elektriciteten og Magnetiemen samt af Optiken, de vaanskeligere Gjenstande mere mod Slutningen af Skolecurset, da ogsaa Fordraget fornemmelig bør være rettet paa at vise Sammenhængen imellem Naturlærens enkelte Dele. Saaledes lyde Ordene i Motiverne p. 741).

Alt dette skal endvidere præsteres lært i de samme 8 Aar.

*) Begreberne alle og bedst (Pr. Pl. § 1) ere ikke lette at conciliere.

**) I nogle Skoler har der dog før været givet Underviisning i Naturhistorie, men med et indstrækket Elemental og tildeels kun i de lavere Classer.

Det første Spørgsmaal, som nu opstaaer, er, om det virkelig er muligt for Disciplene i den angivne Tid at tilegne sig denne Masse af ganske myt Kundstabsstof paa en grundig og dannede Maade; thi at bibringe dem en Hoben løse og overfladiske Kundskaber i alle disse Retninger er ikke en den lærde Skole værdig Opgave, men dette er heller ikke den provisoriske Plans Menning, idet den vil, at den lærde Skole ikke blot skal begynde, men ogsaa afslutte denne Underviisning, og forsaavidt er Reformplanen ganske consequent, naar den blot ikke i dette Punkt oversked Mulighedens Grænse. Seer man hen til, hvad der hidtil, vel med en mindre god Classeinddeling, er præsteret i de 8, ja ikke saa sjeldent 9 Aar, saa er der Grund til at betvivle Muligheden. Hertil kommer, at disse Discipliner optræde i Underviisningens Cyclus i deres hele Ryheds — man kunde næsten sige paa en forstyrrende Maade — netop da man skal til at sammenfatte og afslutte flere af de ældre Discipliner, først i 6te de mindre vigtige tilligenmed Religionen, siden i 7de Classe alle de vigtigere Læregjenstande, hvorpaa den hele humanistiske Dannelsel beroer, tilligemed de mathematiske Discipliner. Jeg frygter fer, at Man, idet Man tilsigter en grundig almundelig Dannelsel og aandelig Modenhed, her imod sin Willie kommer ligesom til at overvalde de Unge med Kundstabsstof og hindre Aanden fra at mednes af de Kundstabsstraaler, som netop i de sidste Aar ikke maatte emtaages af andre. Det er dog aabenbart, at dersom a'mindelig Dannelsel skal være det samme som Dannelsel i Alt, hvad det er godt at vide, saa kan ingen Skole paatage sig det Arbeide at meddelse en saadan, mindst i 8 Aar, og ligesaa vist er det, at en grundig Underviisning i nogle færre, navnlig saa dannende, som de classiske, historiske og mathematiske Discipliner, vil, i Ly af en christelig Religionsunderviisning, bevirke en langt større Aandsmodenhed, end om man tog en

Deel af Tiden fra disse og anvendte den samtidigt til Naturlærrens og Astronomiens mange forskellige Discipliner. Dog mener jeg ikke, at Ulemplen fornemmelig opstaaer deraf, at der fratas hine nogle ugentlige Skoletimer, men deraf, at Undervisningen i disse fremmedartede Fag indvirke adspredende og hindrende paa Fremgangen i de nævnte vigtigere Discipliner. Dog, som det synes, tillægges endog de physisk = astronomiske Videnskaber samme Betydenhed ved Afgangsexamen, som alle de øvrige, Latinen ene undtagen. Rigtigere vil det uden Twivl være, at disse Discipliner forblive, som hidtil, henlagte til Universitetet, for der tilligemed Philosophien at danne det Led i den almindelige Dannelsse, som den lærde Skole, hvor gjerne den end vilde, ikke kan give i den til dens Omraade bestemte Tid. Skulde det virkelig være fornødent, at der i den lærde Skole gives et lidet Grundlag i Physiken, for at Universitetslæreren derefter kunde præstere desmere, da maatte dette meddeles i Forbindelse med Mathematiken, vel med samme Alvor, som en hvilkenomhelst anden Disciplin, der foredrages i Skolen, men kun i langt mindre Omfang og uden at optræde ved Examens sem et selvstændigt og afsluttet Fag. En saadan Concession for Naturlæren, ligesom ogsaa for Naturhistorien, er det maatte muligt, at den lærde Skole med Mytte for sig og sine Disciple kan gjøre, men heller ikke større; thi ellers vil dens øvrige Dannelsse ikke blive grundig, og denne Egenstab ved sin Dannelsse bor den lærde Skole ikke opgive til Fordeel for saakaldet almindelig Dannelsse. Alting skal have sin Tid til at trives og modnes i. Det er ikke, fordi den lærde Skole miskjender Naturvidenskabernes vigtige Medvirkning til almindelig Dannelsse, at den ikke kan optage dem sem et Hovedfag i sin Undervisnings Cyclus, men fordi den ikke paa den Tid kan gjøre det uden Skade for sine egne vigtige Fag.

Men, kunde En sige, naar man nu er villig til at indremme, at 8 Åar er vel sidt til at lære Alt det i, som den provisoriske Plan omtalier og foreskriver, vilde det da ikke være bedre at legge 1 Åar til Skoleundervisningen og f. Ex. gjer 7de Classe toaarig, ligesom Ste, saa at Alt paa den Maade kunde have Tid til at opnaae Medenhed. Jeg mener nej; thi for det Første er det neppe pædagogiskt rigtigt at holde Disciplene længere inden Skolens Træng, da de paa Sidstningen længes efter det friere Universitetet; dersvært er det overaanspændende for Alandbevnerne paa en gang at bestjæftige sig med saamange heterogene Lære-fag, som dog alle skulle behandles med lige Alvor, endelig troer jeg, at det er sædøles godt for de unge Studerende at have det første academiske Åar deels til at finde sig i, forend de gjøre det vigtige Valg af et Studium, som skal anvise dem Virkeligheden for deres hele følgende Liv, deels til Studiet af de philosophiske Discipliner, Naturlære og Astronomi inclusive; her til kunde maaske saamtidigen føres prædeudentiske Forelæsninger til de forskellige Embedsstudier, som Enhver efter Behag kunde høre. Alle disse Fag kunne bedre og hensigtsmæssigere end i Skolen doceres ved Universitetet, hvor de have just dertil dannede Lærere og bedre videnskabelige Apparater — Noget, som Skolerne i lang Tid vil have i en høist usfuldkommen Forsættning. Paa denne Maade vil det første Universitetsaar, befriet fra alle sine forrige Usmyper, faae Indhold og Betydning, idet det meddeler de unge Studerende, forend de gaae over til deres Embedsstudium (Fagstudium) et vigtigt Supplement til den almindelige Dannelsse, som det neppe kan ellers bor være Skolens Opgave at give, saalange Man ikke vil fåsere en Deel af dens hidtil bibeholdte Undervisningsobjekter. Der synes heller ikke at være tilstrækkelig Grund til at fritate Universitetet for at bidrage

Sit til Meddelessen af en grundig almindelig Dannelsse, især da dets Lærere i de Fag, som nu skulle rykkes bort fra Universitetet og føres ind i Skolen, ville som saadaune faae temmelig lidt at bestille, naar de ikke netop ere Lumina i deres Videnskaber, og eo ipso gjøre Tyldest for og paa deres Poster.

Naar altsaa Underviisningen i de lærde Skoler, som ovenfor anført, bliver udvidet og affluttet netop eg alene i de Videnskabsfag, som maac ansees for bedst stikkede til at uddanne Forstandevnerne og sterke Denmalkraften, naar derhos Recter med det hele Lærercollegium i Person stræber at vække og befæste Erkjendelse af og Agtelse for Sandhed, Ret og Dyd, naar alt dette kan bevirkes forsvarligt udfort, saa troer jeg ikke der er Grund til at reformere mere ved de lærde Skoler.

Efterat have talt om Underviisningens hensigtsmaessige Udvidelse og naturlige Begrændsning i Skolen, anerkjendt det Priselige i den trufne Foranstaltung, at Skolen nu selv skal fuldende, hvad den har begyndt, tilbageviist de physiske astronomiske Videnskaber til deres rette Sted og Tid i Underviisningens Cyclus, ville vi lidt nærmere betragte de valgte Midler til Maalets Opnaaelse. Og her er, efter min Anfaelse, det vøsentligste og vigtigste Hjælpemiddel den udvidede Classeinddeling, idet der nu skal være 7 Classer istedetfor, som for var Tilfældet, num 4. Dette er en sand Forbedring af vor Skoleindretning; den er ogsaa den kostbaareste af alle; thi den fordrer en betydelig Forøgelse af Lærerpersonalet, i det Mindste 4 Lærere mere ved hver Skole. Enhver Skolemænd veed, hvormegen Hindring for Disciplesnes Fremgang der ligger i den hidtil bestaaende Indretning med toaarige Classer, da Man næsten altid har flere Partier i hver Classe, en Ulempe, som især er følelig i de lavere

Glasser. I Virkeligheden faaer ofte hvert Parti kun $\frac{1}{2}$ Tímes Underviisning istedetfor en heel Times; thi det er meget vanskeligt for samme Lærer fuldstændigen at beskæftige 2 forskellige Partier paa eengang; dertil udfordres en sterre Kraft og et mere practistisk Greb end alle Lærere ere i Besiddelse af, og en vis Forstyrrelse kan i intet tilfælde ganske undgaaes. Denne i sig selv veseentlige Skoleforbedring vilde naturligvis vinde betydeligt i Intensitet, naar den af mange omtalte Adjunct-Eramen kom i stand. Det er ikke let at indse, hvilke Hindringer der kunne være for Hverkstætelsen af en saadan Institution, om hvis Nødvendighed og Nutte saa mange vægtfulde Stemmer for længe siden have yttret sig, især da den baade er let at organisere og ikke fordrer store Pengemidler. Af Motiverne til den provisoriske Plan ses ikke denne vigtige Sag at have været paa Baue, endhent den gjerne kunde have været et Udgangspunkt for Reformen; thi har Man blot dygtige og godt lønede Lærere, saa vil Alting gaae af sig selv, det er al Skoleforbedrings Alpha og Omega.

Det andet Middel, hvorved Man vil virke til Skoleunderviisningens Forbedring er en Forandring af den Orden, hvori de forskellige Læregjenstande i den hele Cyclus skulle folge efter hverandre. Ogsaa dette Middel er af Vigtighed, endhent den i Planens Motiver vedtagne Orden maaest burde noget modificeeres. Her er gaaet ud fra det uden Twivl rigtige Princip, at Underviisningen i Latin ikke bør begynde saa tidligt som før, men at de grammatiske Grundbegreber skulle læres igennem Mordersmalet i Forbindelse med det tydiske Sprog. Det har sikkert ikke været til Baade for Underviisningen og Dannelsen i det Hele, at der forhen har været tildeelt Latinen i nederste Classe et Timeantal af indtil 12 Timer ugentlig; langt hensigtsmæssigere synes det at være, at dette Ovan-

tum Tid anvendes til andre for den Classemalder mere passende Læregjenstande, saasom af Sprog til Modersmaalet og det beslagtede Tydsk og til Udvidelse i den Classes øvrige Fag; med en saadan Fordannelse vil der efter 1 eller 2 Aars Forlob med storre Sikkerhed og kjendeligere Fremgang tages sat paa de gamle Sprog, saa at der i den sildigere Begynden paa dem ikke ligger enten nogen Miskjendelse af deres Vigtighed eller nogen Frygt for, at der derfor vil bli ve præsteret Mindre i dem, da det meget mere ter haabes, at der ved en Omordning af Fagenes Begyndelsestid vil bevirkes en større Modenhed i den hele Sprogkundskab. Derimod er jeg af den Firmening, at det er rigtigere, at Latin indtræder et Aar tidligere, end Planen vil, i Undervisningens Cyclus, samt tidligere end Fransk, især da Tilsættelsen af dette sidste Sprog ikke saalidet faciliteres, naar Man iforveien har lært Latin, hvorfra det kjendeligen nedstammer. Saaledes skulde da Latinen begynde i 2den Classe, men ikke med mere end 6 ugentlige Timer (her kunde da i 1 Aar læres Declinations- og Conjugationslæren i Forbindelse med Læsningen af en lille Læsebog, og, naar saaledes Begyndelsesgrundene her vare indøvede, kunde Man i 3die Classe forøge det ugentlige Timetal til 9 Timer, hvilket maatte ogsaa kunde være tilstrækkeligt for de følgende Classer), derefter maatte Græsken folge i 3die Classe med 6 ugentlige Timer, og Fransk i 4de Classe, ligeledes med 6 (Græsken kunde saa i de følgende Classer muligen afgive 1 Time, Fransk successive flere). Paa denne Maade vilde det franske Sprog blive doceret ikun i 4 Aar, men i Begyndelsen med et betydeligt Timetal og i eetaarige Classer, efterat god Kundskab i Latinen alt var vundet, og der kunde vistnok saaledes erhverves en saa god Indsigt deri, som tilsigtet er. Skulde imidlertid Nogen, hvortil jeg dog

ikke troer der er Anledning, frygte for, at det baade paa Grund af Sprogets Vigtighed og Organernes mindre Boelslighed i en noget fremrykket Alder (in casu dog kun det 11de Åar) er for sildigt at begynde paa Fræsken i 4de Classe, saa kunde der maaßee, især af den sidste Grund, begyndes i 3die Classe, men da ikke mere end med 3 ugentlige Timer, da Græsken saavel formedelst dens Vanstelighed som Betydenhed i den lærde Underviisning ikke burde opfættes længere end til 3die Classe. Det er iovrigt Skade, at ingen Normallectionstabell er meddeelt, hverken i Motiverne til den provvisoriske Plan eller i denne selv; det kan dog ikke feile, at en saadan indtil den mindste Detail har været discuteret og debatteret i de holdte Conferenser; Meddelelsen af en saadan vilde maaßee have forsonet Flere med Reformplanen, end Lilsfeldet nu er; dens Autorisation vilde dog ikke have været til Hindring for, at der ifolge bydende locale eller andre Grunde skete en eller anden lidens Modification deri.

Jeg kommer nu til en Foranstaltung, om hvis Gavnslighed i Tidens Løb jeg nærer stor Twivl, endskjont jeg seer den anprist i Motiverne som et virksomt Middel til at forbedre Skoleunderviisningen i flere Henseender, nemlig Hensættelsen af Examen artium til Skolerne selv, eller, rettere bencernt, Anordningen af en ved selve Skolerne afholdende Afgangseramen, deelt i 2 Afdelinger med et Åars Mellemrum. Forclobig bemærker jeg, at der, som Forholdene hidtil have været, har bestaaet en Tredeling af Proven:

- 1, Examen artium i Kjøbenhavn efter endt Skolcursus paa 8 Åar,
- 2, Examen philologicum ved Universitetet efter $\frac{1}{2}$ Åars Forelesninger, afholdt af Professorerne selv uden videre Control,

3, Examen philosophicum (Deri tillige den egentlige Philosophi) ligeledes efter Åars Forelæsninger, afholdt af Professorerne selv uden videre Control.

I det Foregaaende har jeg tilfulde anerkjendt det Forstjenstlige ved Reformen i at afsløre Examen philologicum fra Universitetet, hvor den ved en umaturalig Adskillelse af sammenhørende Tæle er henflyttet, og henlægge dens Disciplinet til Skolen selv, som derved sikres en friere og selvstændigere Stilling.

Om den ved Skolerne selv afholdende Afgangseramen hedder det i den provvisoriske Plans § 10, at den i Overensstemmelse med Grundsatnæringerne og Formalet for den hele der forekrevne Reform af den lærde Skoleundervisning, skal indrettes saaledes, at den ikke indstrækker sig til en blot Kundskabsprøve, men at den tillige bliver en sand Modenhedsprøve, hvorfaf det, saavidt saadant overhoved ved en Examen er muligt, kan kjendes, hvilken almindelig videnfærdig Dannelse og aandelig Modenhed Candidaten under det tilbagelagte Skolecursus har erhvervet og opnaaet.

Herved er først at bemærke, at ingen Examen i og for sig, hvor godt og hensigtsmæssigt den end er indrettet og paa hvilket Sted den end afholdes, kan bevirke, at Kundskaber og Landsmodenhed ere tilstede, men kun paa en meer eller mindre sikker Maade bevise, om de ere tilstede. Tilveiebringelsen af den tilsigtede Kundskabsmasse og aandelige Modenhed maa altsaa føges alene i Provens Forudsætninger 2: i den hele foregaaende Skoleundervisning fra første til sidste Classe; naar denne kun er anlagt efter en rigtig Plan, naar Grænderne for dens Omfang ere rigtigt bestemte, naar de nødvendige Læremidler ere der, naar Undervisningen dertil meddeles af dygtige og samvittighedsfulde Lævere, da kan Skolen træstig arbeide frem mod det foresatte

Maal, eg, naar den anseer sine Disciple for at have opnacaet den tilsigtede Medenhed, dimittere dem med sit Testimonium. Det bliver da Statens Sag at underkaste de Dmitterede en saadan Prove, hvori den finder den sikkeste Garanti for, at Skolen har opfyldt sin Bestemmelser, og af hvis Udfald Ret til Embedsstudium ved Universitetet og i Forbindelse med andre udforderlige Qualificationer Ret til academiske Beneficier betinges.

Jeg har ovenfor fortællig antydet, hvilke jeg anseer for de vigtigste indvortes Betingelser for en Skoles Flor, og hertil er det, at den provisoriske Plan foier Indretningen af en ved selve Skolen afholdende Afgangseramen istedetfor den for alle Skoler fælles Examen artium i Kjbenhavn, der betegnes som en Skoleundervisningens hindrende Institution.

Dg hvorfor er da nu Examen artium en saa skadelig Institution?

I Motiverne til dens Afstaffelse hedder det S. 722—23: „Det har været bemærket og ved Erfaring viist sig, at, ligesom det ligger i Sagens Natur, at enhver Prove med Hensyn til Resultatet, der derved skal vise sig, er af en mere eller mindre usikker Charakteer, saaledes maa naturligvis denne Usikkerhed i hei Grad forøges, naar Proverne afholdes af Mænd, der ikke i Forveien have havt mindste Leilighed til at kjende Examinandernes Kundskaber og Alandsmedenhed i det Hele. Dertil kommer Indflydelsen af denne Examens-Indretning paa Retningen af Disciplenes Arbeids- og Forberedelsesmaade i det Hele. Fra det Tidspunkt, da Disciplen begynder at rette Tanken paa den forestaende Examen artium, indtraeder i Almindelighed ogsaa hos ham en ubetinget Retning af al hans Stræben ene og alene med Examensmalet, og Hovedsagen for ham er egentlig kun den,

hvorledes han skal tilfredsstille Examens-Fordringerne, mens det er og bliver ham mindre magtpaalliggende, hvad virkelig Frugt han egentlig kommer til at høste enten i Henseende til Kundskaber eller Alandsdamlesse, hvilket naturligvis maa have en skadelig Indflydelse paa den Maade, hvorpaa han benytter Lærernes Veiledning, og disse selv kunne ikke undgaae en vis Nedvendighed, eller i det mindste Untagelse af en vis Nedvendighed, af at have samme Maal bestandig i Sigte, da Skolens og deres egen Reputation og Tilfredsstillelse altid væsentlig beroer paa, hvorledes deres Dimisser staae sig til Examen. En anden skadelig Indflydelse har Examen artium paa Skolens Underviisning i det Hele. Ikke blot Omfanget og Malet i ethvert Underviisningsfag, men ogsaa Methoden i selve Underviisningen, bestemmes og rettes efter de Fordringer, som vedkommende Examinatorer stille ved Examen. Folgen bliver, at der i Skolerne i Almindelighed arbeides mere paa at indprænte og befæste det Beslaledede og Udkravede, end paa at frembringe almindelig Modenhed og paa at dueliggjøre for eget selvstændigt Studium; der foges af Skolen suarere at bibringe Disciplene en vis positiv Kundskabsmasse end at lede dem ind i Videnskabens Aland; Underviisningen selv bliver til en Læsen til Examen, og ikke efter sit Dicemed en Forberedelse til sand videnskabelig Damlesse.“

Altsaa skulde ifølge dette Examen artium gjøre Proven langt usikrere (jeg mener, at Examen artium kunde eg burde gives en Form, hverved Proven blev baade paalideligere og sikrere end AfgangsExamen ved Skolerne selv, hvorem nedenfor), den skulde have Indflydelse paa Aletningen af Disciplenes Arbeids- og Forberedelsesmaade i det Hele. Dette er i Sandhed en god Indflydelse af Examen artium, saafremt den virkelig kan blive en paalidelig Kundskabs- og

Modenhedsprove, gid alle Disciple fra deres Indtrædelse i Skolen af Funde have Tanken rettet paa Aandsmodenheds Prove, men det ligger ikke i den menneskelige Natur), den skulde gjøre Disciplen ligegyldig for, hvad Frugt han egentlig kommer til at høste enten i Henseende til Kunstudskab eller Aandsdannelsse (Det vil nok den ordentlig organiserede og vel betjente Skole tilliggemed en hensigtsmæssigt indrettet Examen artium forhindre), den skulde friste Lærerne til bestandig at have Examensmaalet for Die (Ja gid alle Lærere ville betænke, at hver eneste Times Underviisning skal bidrage Sit til at Modenhedsproven kan bestaaes og i denne Forstand hver Dag have Examen for Die), den skulde have en skadelig Indflydelse paa Skolens Underviisning i det Helle, den skulde hemme en rigtig Methodes Anvendelse og Gjennemførelse (lige Beskyldninger troer jeg vore Skoler let kunne vise fra sig, og at den hele Underviisning i Methodes og Udførelse er saaledes indrettet, at de derefter Underviste kunne tilfredsstille kundige og samvittighedsfulde Examinatorer, er ganske i sin Orden; derimod have Skolerne nu og da haft Lejlighed til at klage over en eller anden Examinatorers utilfredsstillende Afdærd — en Ulempe, som ved en Reform af Examen artium let kan haves.)

Endskjont de forte Modbemærkninger, jeg parenthetisk har vedfojet de Ulempes, som Motiverne til den provisoriske Plan tillægge den nuværende Examen artium (om at reformere denne Examen synes der slet ikke at have været Tæle) forhaabentlig kunne bidrage Noget til ikke at betragte den fra saa ugunstig en Side, skal jeg nu strax søge at motivere dem noget nærmere, saasnart jeg faaer anført Noget af hvad der med Rette kan siges imod at Skolerne selv afholde Afgangseramen. De Ulempes, som en saadan Examens fører med sig, ere især disse:

1, En Sammenligning mellem de forskjellige Skolers Præstationer bliver fuldkommen umulig — en Fordeel ved en for alle Skolers Dimittender fællesdøs Examen, der navnlig for Overbestyrelsen er af megen Vigtighed. Man kan nu for Fremtiden sige: saamange Skoler, saamegen Forskjellighed i Dimittendernes Bedommelse. De bestikkede Examenscommisssarier ville som Censorer ikke have nogen Indflydelse, uden hvor Skolens egne Lærere ere af forskjellig Mening; thi hines Botum gjelder efter Anordningen §. Skal dertil, som ved de hidtidige Artiumslister, Udfaldet af de forskjellige Skolers Afgangseraminer aarlig bekjendtgjeres, for at Publicum deraf kan gjøre sig en Forestilling om Skolernes Bestaffenhed, saa er der aabnet disse en viid Markt til Vilkaarlighed. I Forbindelse hermed staer en sterre Usikkerhed i at begrunde Tildelelsen af academiske Beneficier (et ikke uwigtigt Punkt) paa Afgangseraminerenes Udfald; thi det vil nu lettere end før hende sig, at af 2 Dimittender, som ere lige i Kundskaber og aandelig Modenhed, den ene faaer 1ste, den anden 2den Charakter, naar de ere ved forskjellige Skoler. Den objective Gyldighed, som Examen artium, især naar den modtager en noget fuldkommere Indretning, absolut maa have, falder nu ganske bort.

2, Disciplene ville for Fremtiden paa en Maade dimittere sig selv. Det hedder nemlig i den provvisoriske Plans § 15: „Enhver af Skolens Disciple, som har tilbragt to År i 6te Classe eller eet År i 7de Classe, har Adgang til at indstille sig til respective første eller anden Deel af Afgangseramen, uden at Skolen kan nægte ham saadant. Ogsaa i det Tilfælde, at en Discipel, som har gjennemgaaet 6te Classe, efter afholdt Hovedexamen er erklaaret umoden til at oprykke i 7de Classe, har han dog Ret til, hvis han ikke vil forblive i Skolens 6te Classe for at

opnæce den manglende Modenhed, at forlange sig admitteret til Afgangseramens første Deel, forinden han forlader Skolen, og kan han derefter, naar han ved privat Veiledning anseer sig tilstrækkelig forberedt, indstille sig til Afgangseramens anden Deel, dog ikke ved nogen anden Skole end den, ved hvilken han har underkastet sig Examens første Deel.“ Denne Bestemmelse ryster den gamle Skole i dens Grundvold. Disciplene ere nu, naar de have siddet deres Tid ud, berettigede til at indstille sig ved Afgangseramens twende Dele, ligegyldigt, om de have været døvne, om de ved slet Opforsel have gjort sig uwærdige, om de med fordeles gode Evner have gjort en dertil ikke svarende Fremgang. Saaledes kan Middelmaadighed let blive Folgen af denne Indretning, og Sandsynligheden heraf stiger med de mange nye Lære-gjenstande. Mange, som ikke have Anlæg dertil, ville løkkes ind paa Studeringernes Banc, ville blive Studenter og aldrig fåae den tilsigtede Embedsexamen.

3, Rectors og øvrige Læreres Ansvarlighed med Hensyn til Afgangseramens Udfald hæves paa en vis Maade som Følge af hvad der nylig om Dimissionen er anført, da det ikke tillades at holde dem tilbage, med hvil Fremgang og Forhold de ikke ere tilfredse; Rejection ved Examenu vil for Lærercollegiets Bedkommende tage den Betydning, som den før havde.

Uden videre at ville udvikle disse Punkter, troer jeg, at det af det Auførte vil kunne ses, at Anordningen af Afgangseramina ved Skolerne selv ikke alene vil gjøre den tilsigtede Nutte, men at den endog i Tidernes Leb, især under en mindre kraftig Bestyrelse, kan forårsage en vis Slaphed og Stagnation. Da den forelebig besluttede Control i den Form, hvori den er, ikke synes tilstrækkelig, saa

har Staten nu for Sterstedelen ikkun meralste Garantier for Skolernes Betjening.

Den for alle Skolers Dimentender fælleds Gramen artium i Kjøbenhavn er en god Bækker og Controleur for Skolerne, naar den blot bliver reformed i enkelte Punkter. Til den nu bestaaende Artiums væsentlige Mangler henhører især: 1, at den ikke er en tilstrækkelig Modenhedsprove; 2, at den kan give Anledning til stor Vilkaarighed; 3, at den ikke er nogen selvstændig Statsinstitution. — Men alle disse Mangler kan der let raades Bod paa. Det er rigtigt, hvad der siges i den provisoriske Plan, at det er Skolernes Opgave at bevirke aandelig Modenhed for de Unga, som besøves dem, og ikke blot at meddele et Aggregat af mangehaande positive Kundskaber; derpaa skal altsaa deres Straben gaae ud. Men spørges der nu, hvoraaf eller hvorved det bedst bevises, at Landsmodenheten er tilstede, saa bliver Svaret: af den skriftlige Probe, ja næsten ene og alene af de skriftlige Arbeider, naar de gives i et passende Antal, kan Landsmodenheten ses og bedemmes. Indrommes Sandheden heraf, saa maa jeg strax bemærke, at det er aldeles ligegyldigt, i hvilket Locale de Dimenterede sidde og udarbeide dem, om i Kjøbenhavn eller i de respective Skoler, og at Skolerne selv heist maae ønske, at Opgaverne, som gives af Fremmede, ogsaa maae blive udarbeidede under Andres end deres egen Inspection; endog det mindste Skin af mulig Favorisering bor Skolen bede sig forskaanet for, især da, som der siges i Motiverne, Skolens og Larernes egen Reputation og Tilsfredsstillelse altid væsentlig børver paa, hvorledes deres Dimentser staae sig til Gramen. Hvorledes nu Gramen artium i denne Retning bedst kunde reformedes, der til kan den provvisoriske Plan selv give Anvisning, idet den ved de 3 Skoler fordrer flere Udarbeidelser, saasom med

Rette 2 i Mathematiken, 1 tydsk Stil, 1 dansk Udarbeidelse af et Emne af almindeligt Indhold. Til at udelukke en paasende historisk Opgave fra den skriftlige Prove er der næppe tilstrækkelig Grund; det vil kun bidrage Sit til at nedsætte Agtelsen for det saa vigtige historiske Studium i vore Skoler, som dog i denne Henseende indrommes at overgaae de tydiske; ligesaaledt seer jeg, hvorfor man skal udelukke den religiøse Afhandling; disse 3 danske Udarbeidelser ville i Forbindelse med de 2 mathematiske, de 2 latiniske og maaßke 1 græst tilstrækkelig kunne vise Bedkommendes Alandsmodenhed. For at Examen artium altsaa i denne Retning kunde blive en paalideligere Modenhedsprove end før, behovede Man blot at forordne præsteret: 1) Udarbeidelse af de 3 omtalte danske Afhandlinger; 2) af 2 latiniske — Stil og Version (uden Brug af Hjælpemidler); 3) en græst Version (uden Hjælpemidler); 4) 2 mathematiske (efter Bestaffenheten uden Hjælpemidler, eller med de dertil fornødne); 5) en tydsk Stil (uden Hjælpemidler). Skulde disse 9 Opgaver endnu synes utilstrækkelige til at vise Dimittendernes Alansmodenhed, eller paa den anden Side forekomme Nogen at være for mange, da vil jeg blot anfore, at vi selv eller vore ældste Brodre have skrevet indtil 16 Opgaver til Examen artium (s. Ferordn. ang. Examen artium ved Kjøbenhavns Universitet. 1805).

Den anden Ulempe ved den nuværende Examen artium er, at den giver Anledning til Vilkaarlighed. Som Indretningen nu er, saa beroer Bedommelsen af Præstationerne i hver Disciplin, især ved den mundtlige Prove, paa en enkelt Universitetslærer, som selv vælger Examinationsgjenstandene, selv examinerer og selv ene og alene censurerer. Herved sætter Staten virkelig for stor Tillid til Enkeltmand, og at der især i Fortiden har været Grund til Anfe fra Skolernes Side over en vilkaarlig Behandling af deres Dimisser,

troer jeg er saa almindeligt bekjendt, at der ikke behøver at tales derom. Ulemperne er strax hævet ved foruden den Gra-
minerende at bestaffe 2 Medcensorer.

Den tredie Anfe imod Gramen artium i dens nuværende Skikkelse er, at den ikke er en selvstændig Statsinstitution. Som bekjendt staar baade Universitetet og de lærde Skoler under en fælles Overbestyrelse, nemlig den Rengelige Di-
rektion for Universitetet og de lærde Skoler. Begge ere for sig selvstændige Underviisningsanstalter, idet Universitetets forskellige Faculteter især ved Forelesninger og Skriveo-
velser forberede til Embedseramina (hvilke naturligvis heller ikke burde afholdes af vedkommende Lærere selv, men af selvstændige Gramenscommissioner), de lærde Skoler medde-
le almindelig Dannelses og navnlig afslutte den hele humani-
stiske. Det synes altsaa ikke at være i sin Orden, at en enkelt Professor ved Universitetet gives uindstræknet Magt
til at bedømme de lærde Skolers Dimittender. Rigtigere vilde det uden Twivl være, om Overbestyrelse udnævnte eg-
ne Gramenscommissioner, bestaaende af Universitetslærere og Skolemand, 3 Medlemmer for hvert Fag, som aarligen
havde at afholde i København en for alle lærde Skolers Dimisser fælles Modenheds- og Klundsfabsprove. Det be-
tydningsfulde Navn Gramen artium kunde godt vedblive.
Jeg antager sem afgjort, at Gramen artium, indrettet paa denne Maade og foretaget af kyndige Mand, vil blive en langt sikrere Prove end en Afgangseramen ved Skolerne selv, fo-
retaget af deres egne Lærere. Jeg vil her slet ikke tale om alle de Ulemper baade for Skole og Universitet, som ville opstaae af, at nogle af Universitetets Professorer skulle reis-
se rundt om i Landet til forskellig Tid og være Medcen-
sorer ved Afgangseramina, om hvilken Tid det vil rove for
deres egentlige Skoldsforretninger o. s. v. Derimod er det

et væsentligt Gede ved den for de lærde Skoler sælles Examen artium, at den kan være expedieret i en Tid af 3 Uger og for alle paa eengang.

Saavidt om de væsentligste Punkter i Reformen. Jeg vil endnu tilfoie Lidet om nogle Enkeltheder i den provise-
rike Plan. Om Aldersparagrafen (§ 3), som har været Gjenstand for streng Paatale, maa man vel indremme, at den er assattet i for bestemte Udtryk; men dette seer kun lidt slemt ud paa Papiret; in praxi vil det vist ikke have videre Farer; thi har det ved en Optagelsesprove vist sig, at en Aspirant virkelig har Modenhed og Kundskaber til en højere Classe end hans Alder berettiger ham til, da vil der neppe fra Bedkommendes Side være Noget i Beien for, at Landsmedenheten og ikke Alderen bestemmer Aspirantens Plads i Skolen. Bifnuøk kunde ievrigt Loven ved en noiere Bestemmelse have forebygget Collisionstilsældet.

Med Hensyn til Skoleaarets Inddeling, da synes den trufne Bestemmelse at afholde Halvaarsexamens i Slutningen af Februar og Hovedexamens i Slutningen af Juli at være mindre begvem. Udgangspunktet for Inddelingen bør være Aarets 2 Hovedferier, nemlig Jule- og Semmerferien; umiddelbart foran disse bør resp. Halvaarsramen og den offentlige Marsramen afholdes; thi ellers vil Juleferien have samme uheldige Besiggenhed i det ene Semester, som den gamle Semmerserie havde i Heelaaret, dernæst er det ikke behageligt at begynde et nyt Semester lige Dagen efter, at Man er blevet færdig med det meget trættende Examensarbeide en Ubehagelighed, Man alt har haft Lejlighed til at erfare efter sidstafheldte Examens i Februar; det er haade billigt eg naturligt at have negen Hvile efter en Examens, især naar dette kan skee uden Tab for den bestemte Læsetid. Det vilde derfor være rigtigt at afholde Halvaarsramen umid-

delbart for Juleserien, den offentlige Årseramen i første Halvdeel af Juli Maaned umiddelbart før Sommerserien. Skoleaaret vilde da omrent komme til at begynde i Midten af August. Den egentlige Læsetid i begge Semestre vilde ved denne Inddeling blive ligelang, medens derimod nu det sidste Semesters Læsetid i Virkeligheden ikke er saalidet fortære end det førstes. Bequemheden og Behageligheden af denne Skoleaarets Inddeling har jeg i en Deel Åar prøvet i Fredericia, hvor jeg sit det inddelt paa den omtalte Maade. I Forbindelse hermed vilde det være passende at afholde Eramen artium i Juli istedetfor i October.

Heller ikke Afgangseramen ved de respective Skoler falder nu bequent i Begyndelsen af September, just paa den Tid, da Skoleaaret i dets Nyhed og Friskhed skulde begyndes med Liv og Kraft. Nu derimod ville Lærerne og Rector ofte kaldes bort fra deres Skoletimer, for at være tilstede ved Eramen, Vicariationer og Sammenslagninger af Classer ville til siden Baade for Undervielsen ikke kunne undgaaes, fort Skoleus Orden og jævne Gang vil blive forstyrret. Hertil kommer det uhyggelige for Lærerne at begynde det nye Skoleaar med det anstrengende Eramensars beide, ligesom de endte det gamle. Skal endelig den omtalte Afgangseramen vedblive at bestaae i sin nærværende Skikkelse ved Skolerne selv, da bor den, efter min Formening, afholdes samtidigt med Skolernes offentlige Årseramen.

Til Slutning vil jeg med et Par Ord omtale 2 Skrifter, som have underkastet den provisoriske Plan en grundig Bedenmuelse og som man maa ønske have tildraget sig alle Vedkommendes Æpmærksomhed: det ene er af Rector emeritus Prof. Suhr Om Reformen i de lærde Skoler. Kbhavn

1845), det andet af Forstanderen for Borgerdydsskolen paa Christianshavn, Mag. M. Hammerich (Om den provisoriske Undervisningsplan for Metropolitanstolen, Odense Kathedralskole og den lærde Skole i Colding. Kbhavn 1846.) De ere begge skrevne med særdeles megen Sagkundskab og fortjene at læses af Enhver, som har Interesse for Skolesagen. Dog er der eet Hovedpunkt, hvori jeg maa afgive fra begge Forfattere, det er det om Examen artiums Henlæggelse til Skolerne selv. Prof. Suhr anseer endeg denne Anordning for det Præstelige ved den hele Reform. Han omhandler den Sag i sit Skrift S. 16—18, og antager, at Preven paa den Maade vil blive paalideligere, deels fordi længere Tid nu kan anvendes paa den (Det er et Spørgsmål, om det vil blive tilfældet), og deels fordi de to af Censorerne, som ere Examinandens egne Lærere nogensledes i Forveien kjende hans Fremgang, og altsaa under Voteringen ikke udelukkende lade sig bestemme af Examinationens altid noget tilfældige Udfald (Saaledes vil jo Examens Udfald paa en Maade være prædestineret, og den fremmede Medcensor komme til at spille en høist ubetydelig Rolle. De af mig udhaapede Ord kunne have en meget farlig Virkning). Examen, siger Prof. Suhr videre, vil tage en Deel af det Forvirrende og Angstende, som den har for den mere tilbageseholdne og undseelige Yngling, da han ikke skal fremstille sig for en aldeles ubekjendt Examinerator og kan være rolig for ikke at blive adspurgt om Det, som aldeles ikke er blevet foredraget i Skolen. (Examen vil paa denne Maade blive lettere, men ikke paalideligere. Jvfr. Mag. H. S. 26. Nutidens Ynglinger ere desuden i Almindelighed ikke altfor tilbageholdne og undseelige; lade de sig forvirre og ængste, saa har det vistnok andre Grunde end den, at de fremstille sig for en ubekjendt Examinerator; ogsaa er i denne Henseende Profes-

førernes Humanitet bekjendt, ifald en eieblifkelig Forvirring skulde paa komme en Examinand). Hvad den meget omtalte Examensrepetition angaaer, da er den indtil en vis Grad baade nødvendig og nyttig og liggende i enhver Examens Natur. S. 51—54 kommer Prof. Suhr tilbage til denne Materie og seger at forsoner sig med den provisoriske Plans § 15, der berettiger enhver Discipel til at indstille sig til Afgangsexamen uden Skolens foregaaende Erklæring om hans Qualification. Hvorom jeg ovenfor S. 19 har utalt min Mening.

S. 21—32 kæmper Prof. Suhr med Varme for Vibesholdelsen af det latinske Sprog som første Grundlag for den formale Dannelsse og høiere Sprogrunderviisning, og mener, at det, naar Alt kommer til Alt, er Nyttighedsprincipet, som har fremdraget Lydsklen. Dette er deg neppe saa; jeg vil her blot tilfoie til hvad jeg ovenfor har ytret om Fagenes Felgeorden, at, fordi Lydsklen af de fremmede Sprog har faaet første Prioritet i den lærde Underviisning, dersor har den ikke faaet den største Prioritet.

S. 32—39 siger Prof. Suhr negle sande Ord om den altfor store Masse af heterogene Læregjenstande, som er optagen i den lærde Underviisnings Cyclus og let vil komme til at overvælde Disciplene og svække det freidige Mod, den Landens Friskhed og Livslighed, som for den studerende Ungdom er saa onskelig og for dens videre Udvikling saa uundværlig. Mag. Hammerich, S. 6, mener endog, at Man kan sige, at der herefter i den lærde Skole skal indbefattes en heel Realskole for nyere Sprog og Naturvidenskaberne, og det, foier han til, en Realskole, hvis Eige Man her i Landet ikke har set uden paa Papiret. Hvad Naturvidenskaberne angaaer, har han vistnok fuldkommen Ret;

Færdingerne i Tydsk og Fransk troer jeg nok at den lærde Skole skal kunne præstere opfyldte.

Side 40—42 giver Prof. Suhr nogle gode Bink om Underviisningens Behandling i de nederste Classer, S. 45—48 taler han om de nødvendige Egenskaber hos Lærerne, og om disses foregaaende Dannelsse samt om Anordningen af en Lærerexamen.

Mag. Hammerich drofter i sit ovennævnte Skrift med philosophisk Skarpsindighed den lærde Skoles egentlige Opgave, Midlerne, den bor betjene sig af til at fremme sit Formaal og Maaden, hvorpaa den bor anvende dem, og kommer derved til det Resultat, at Underviisningen efter den proviseriske Plan vil blive altfor polyhistorisk, at Skolen selv vil blive utsat for betydelige Congestioner. De classiske Studiers Vigtighed og Nutte udhæves med Nette, ligesom ogsaa Underviisningen i Modersmalet. Mag. Hammerich herer til dem, som mene, at det islandiske Sprog i Tiden vil komme til at indtage den Plads i den lærde Skoleunderviisning, sem nu indtremmes Tydsk. „I Islandst“ — siger han S. 21 — „have vi ikke blot hvad vi have i Tydsk, men langt Mere: et nærmere beslagtet eg fuldstændigere udpræget Sprog, fremmed nok til at hældesude fra vort Modersmaal og ved grammatiske Overensstemmelse med Græsk og Latin bedre stillet for hin forberedende Sprogunderviisning. Som Stammesprog til det Danske skærper det ver Sands for Modersmalets Reehed, og baade Indhold og Udtryk i de Skrifter, der have gjort Øland navnkundigt, fører os ind i vore Stamfædres Liv, som det havde formet sig, for det blev berort af en rigere, fremmed Cultur, der har forædlet os, men trængt vor Folkelighed tilbage. Saaledes stiller det islandste Sprog sig ved siden af de classiske, om hvilke der ovenfor var Tale: disse for-

binde os med Europa, hūnt med Norden. Men bliver der nu Spørgsmaal om, hvad der skal foretages for at hævde Islandst den Plads, der tilkommer det i vor lærde Dannelses, saa maa man vel erindre, at det ikke er Skolens Kald at gaae i Spidsen for nogen ny Udvikling, men kun at sætte den igjennem, naar den har vundet Afdkomst. Thi Skolen er en Anstalt, gjennem hvilken den ældre Slægt overleverer sin Dannelsse til den yngre, og hvad der gjører i Tiden maa dersor klares, inden det kan komme Skolen til Gode. For den med nogen Fynd tor antage sig det Oldnordiske, maa der ikke blot være Ordbøger og andre Hjælpemidler tilstede, men den vorne Ungdom ved Universitetet maa vise umiskjendeligt Trang til at indhente, hvad der er forsent, og fremfor Alt maa der danne sig en offentlig Mening, der ikke lader det være nok med at onse det nye Lærefag optaget i Skolerne, men ogsaa er villig til at tilstede saadanne Indskrænninger i den øvrige Underviisning, at det kan trives; thi der er allerede saa mange Fag, at de tage Lyset fra hverandre. Maaske vil man, hvad Sprogunderviisningen an- gaaer, erkjende, at det er den lærde Skoles Sag at lægge en fast og dyb Grundveld og sende Disciplene dygtige og dannelsige ud i Livet, men ikke at bringe dem saa vidt i myt- tige Færdigheder, at de ved Udtædelsen funne strive correct Lydst og oversætte fra Dansk til Fransk. Dog hvorledes end Sagen stiller sig: først naar den er afgjort, bør Skolen træde til, men vil da forhaabentlig heller ikke lade vente paa sig."

Den sidste Deel af Mag. Hs. Skrift afhandler Afgangsexamens Indretning og indeholder mange rigtige Bemærknin- ger, som i deres Heelhed maae læses hos ham selv. Med Rette gjor han opmærksom paa det Mislige i den nye Charakteerberegning, der tillægger alle Fagene lige Betydning

ved Hovedcharakterens Bestemmelse (f. E. Udg. for Udarbeidelse i Modersmaalet og Mdl. for Fransk = Udg. for Fransk og Mdl. for Udarbeidelse i Modersmaalet), og lader deres Verdi aftage efter en geometrisk Progession (f. Ex. 12 Udg. + 1 Mdl. = 12 Mg. + 1 G.) I denne Anledning siger Mag. H. S. 8, at det forekommer ham, at Man efter samme Consequents maatte sætte alle Statens Embedsmænd paa lige Gage, forsaavidt de ikke kunne reduceres.

Mag. H. siger paa flere Steder i sit Skrift, at Skole-tiden er blevet forlænget med 1 Aar, hvilket ikke er Tilfældet, da 8 Aar er den sædvanlige Tid i de kongelige Skoler.

I „Fædrelandet“ for 29. October 1843 staar en Bes-tning af Professør, Rector Ingerslev om den af endel Skolemænd fra Hertugdommerne, Oldenburg, Hamburg, Lübeck og Mecklenburg den 3die og 4de October 1842 i Slesvig aholdte Forsamling, samt et motiveret Forslag til lignende Forsamlinger af danske Skolemænd. Det er Skade, at der ikke allerede i den Retning er virket Noget hos os, men det vil alligevel ikke være forsildigt nu at begynde derpaa, da der rimeligvis ikke vil udkomme nogen ny Skoleforordning, førend Prøvetiden ved de 3 Skoler er omme. Indflydelsesrige Personer eller Mænd, som blot have Interesse for Sagen og boe paa passende Samlings-steder, vilde vistnok gjøre sig velfortjente af Skolevæsenet ved i dette kritiske Tidspunkt at bringe Sagen i Gang.

**Efterretninger
om
Ribe Cathedralskole
for
Skoleaaret 1845—46.**

C h a r a k t e r e r,

tildeelste de fra Ribe Cathedralskole dimitterede Candidater ved Eramen artium i Aaret 1845.

Candidaternes Navne.	Udarbeidelse i Moderåm.	Latin	Graec	Hebraïs	Religion	Geographi	Historie	Arithmetit	Geometri	Zybst	Fraust	Hoved- Charakteer.
1. Koch, C. S. .	Laud.	Laud.	H. ill.	Laud.	Laud.	L.p.c.	H. ill.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	Laudabilis
2. Greibe, A. C. .	H. ill.	L. p. c.	H. ill.	Laud.	L. p. c.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	Laudabilis
3. Bruun, C. T. E.	Laud.	Laud.	H. ill.	Laud.	L. p. c.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	Laudabilis
4. Tvede, N. . .	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	Laudabilis
5. Tvede, S. P. N.	Laud.	Laud.	H. ill.	Laud.	H. ill.	Laud.	Laud.	Laud.	L. p. c.	Laud.	Laud.	Laudabilis

I. Lærerpersonalet og Tagesfordelingen.

I Lærerpersonalet er i dette Åar ingen videre Forandring foregaaet, end at de 2 constituerede Lærere, Cand. theol. G. E. Salto og Cand. theol. A. P. M. Leth, under 20. April d. A. allernaadigst ere blevne udnævnte til Adjuncter.

Skolens samtlige Lærere med de dem tillagte Undervisningsfag og Timer ere altsaa for Tiden følgende:

Rector Bendtsen: Latin og Græsk i øverste Classe (13 T.) samt 1 Time i hver af de 3 nederste Classer 16 Timer.

Adjunct Adler: Historie og Geographie i de 3 øverste Classer, og Græsk i Cl. 3 og 2 . 24 T.

Adjunct Thorup: Religion og Hebraisk i Cl. 4 og 3, Latin i Cl. 3, samt Kalligraphi i de 3 nederste Classer 26 T.

Adjunct Jacobi: Dansk og Fransk i alle Classer, Religion i Cl. 2 og 1 24 T.

Samme: Gymnastik i alle Classer 4 T.

Adjunct Salto: Mathematik og Naturhistorie i alle Classer, samt Historie og Geographi i Classe 1 26 T.

Adjunct Leth: Tydsk i alle Classer, Latin i Cl. 2 og (1) 25 T.

Timelærer Syphoff: Sang i alle Classer 2 T.

Hvormange ugentlige Timer der have været tillagte hvert Fag i de forskjellige Classer, viser nedenstaende Schema:

Fagene:	Cl.	IV.	III.	II.	I.	Summa.
Dansk . . .	2	2	3	9	16	
Latin . . .	8	8	8	=	24	
Græst . . .	5	4	4	=	13	
Hebraist . . .	2	2	=	=	4	
Tydst . . .	2	2	2	6	12	
Franst . . .	3	3	2	=	8	
Religion . . .	3	2	2	3	10	
Historie . . .	4	3	3	3	13	
Geographi . . .	2	2	2	2	8	
Arithmetik . . .	3	2	3	4	12	
Geometri . . .	2	2	=	=	4	
Naturhistorie . . .	=	1	2	2	5	
Kalligraphi . . .	=	2	3	4	9	
Sang . . .	1	2	2	2	2	
Gymnastik . . .	2	2	2	2	4	
<hr/>						
Rectors Time . . .	=	1	1	1	3	
<hr/>						
Summa	39	40	39	38	147	

Det vil af dette Schema ses, at her er skeet den tillemprning til den provisoriske Plan, at istedetfor Latin i nederste Classe er Undervisningen i Dansk og Tydst blevet udvidet og samme tillagt de Latinen forhen tildelede 8 Timer. Dog maa jeg bemærke, at, da de 2 ældste Disciple havde læst noget Latin iforveien, saa have disse To tillige havt en daglig Lectie i Latin, medens Classens 7 øvrige Disciple i de forrige latinse Timer ere blevne underviste alene i Dansk og Tydst. Denne Tillemprning vil medføre adskillig Foranændring i Læreplanen for næste Åar.

Med Hensyn til Rectors ene Time i hver af de 3 nederste Clæsser, da er den i 3die Clæsse, ligesom ifjor, blevet anvendt til latinske Extemporalier; i 2den Clæsse ere Disciplene blevne øvede i mundtlig at gjengive enkelte Stykker af H. P. Holsts danske Læsebog i et sammenhængende Foredrag, saasom: Alstertavlen i Sorø, Bartholomæusnatten, Bæveren, Alpeplanterne, Sukkerorets Historie o. fl.; undertiden have de ogsaa skrevet nogle latinske Exempler. I nederste Clæsse ere anstillede Øvelser af samme Art, som i 2den Clæsse, efter Molbechs danske Læsebog; til mundtlig sammenhængende Gjengivelse ere lærte: Christian den Fjerdes Tapperhed, Cæsars Erfjendtlighed, Aristides', de to Vandringer, Livets Band, Menneskeslægtens Fremgang ved Opfindelser, Fædrelandskærighed o. fl.

Den ugentlige Lectionstabell har været ganske, som ifjor, med Undtagelse af, at der i nederste Clæsse istedetfor de 8 latinske Timer har været 5 danske og 3 tydste foruden de tilforni disse Sprog tildeelte resp. 4 og 3 Timer; s. Programmet for 1845 S. 42—43.

2. Disciplene.

Bed den offentlige Skoleexamen i September 1845 var Discipeltallet 30; af disse dimitteredes til Universitetet 5, hvis Navne og Charakterer ved Examen artium ere anførte ovenfor S. 32. Efter Examen udmeldtes 1, nemlig E. G. Bollemose af 2den Clæsse, og opteges i Skolen følgende 7 nye Disciple:

- 1, Hans Daugaard, en Son af Stiftsprovst Daugaard i Ribe (El. 3).
- 2, Gabriel Michael Friis, en Son af Pastor Friis i Brøns (El. 2).
- 3, Albert Andreas Henrich Christian Gottlieb, en Son af Pastor Gottlieb i Hvidding (El. 1).
3*

- 4, Peter Bern Feilberg, en Son af Pastor Feilberg i Vester-Bedsted (El. 1).
- 5, Thorvald Julius Diderichsen, en Son af Toldinspecteur Diderichsen i Holstebro (El. 1).
- 6, Carthesius Elieser Joachim Andersen, en Son af Stiftscasserer Andersen i Ribe (El. 1).
- 7, Thøger Teilmann Friis, Broder til Nr. 2 (El. 1).

Skoleaaret 1845—46 begyndte saaledes med 31 Disciple; i Aarets Løb udmeldtes G. Daugaard af 3die Classe, for privatim at fortsætte Studeringerne, og Michael Koch, en Son af Pastor Koch i Allerup, optoges i 3die Classe efter Halvaarsexamen. Skolens 31 Disciple ere for nærværende Tid fordelede i de 4 Classer paa følgende Maade:

IV Classe.

- 1, Rjær, Ludolph Ove, en Son af Stiftsphysicus Rjær i Ribe.
- 2, Juel, Christian Julius Halfdan Berg, en Son af Byskriver, Krigsraad Juel i Ribe.
- 3, Riis, Andreas Christian, en Son af Landmand Riis, Eier af Seemgaard.
- 4, Koch, Victor Christian, en Son af Pastor Koch i Allerup.
- 5, Rjær, Jørgen Johan, en Broder til Nr. 1.
- 6, Laurberg, Lauritz, en Son af Sognepræst for Bredsten og Skibet Sogn, Provst Laurberg.
- 7, Flensburg, Christian August, en Son af Landmand Flensburg i Ravnholdt.
- 8, Randrup, Frederik Erhardt Michael, en Son af afdeede Stiftsphysicus, Justitsraad Randrup.
- 9, Thurah, Christian Henrik, en Son af Pastor Thurah i Ribe.

III Classe.

- 1, Kleisdorff, Lesor, en Son af Kjøbmand Kleisdorff i Ribe.
- 2, Pontoppidan; Hans Jørgen, en Son af afdøde Sognepræst i Hvidding, Pastor Pontoppidan.
- 3, Jørgensen, Jørgen, en Son af Skolelærer og Kirkesanger Jørgensen i Ribe.
- 4, Borchsenius, Johannes, en Son af afdøde Sognepræst i Henne, Pastor J. A. S. Borchsenius.
- 5, Heilberg, Henning Frederik, en Son af Pastor Heilberg i Bester-Bedsted.
- 6, Holst, Thomas Martinus, en Son af afdøde Sognepræst for Norbek, Pastor S. L. Holst.
- 7, Bertelsen, Edvard Thomas Gottlob, en Son af Umtsforvalteren i Ribe, Kammeraad Bertelsen.
- 8, Koch, Michael, en Son af Pastor Koch i Allerup.

II Classe.

- 1, Nagaard, Jacob, en Son af Bagermester og Borgerrepræsentant Nagaard i Ribe.
- 2, Esemann, Vilhelm August, en Son af Pastor Esemann i Bryndum.
- 3, Hviid, Christian Alexander, en Son af Toldbetjent Hviid i Ribe.
- 4, Friis, Gabriel Michael, en Son af Pastor Friis i Brems.
- 5, Tvede, Levin LevinSEN, en Son af Procurator Tvede i Ribe.

I Classe.

- 1, Bertelsen, Ludvig Carl Frederik, en Broder til Nr. 7 i 3die Classe.
- 2, Müller, Christian Theodor, en Son af Kjøbmand og Stænderdeputeret Müller i Ribe.

- 3, Andersen, Carthesius Elieser Joachim, en Son af Stiftscasserer Andersen i Ribe.
- 4, Heilberg, Peter Bern, en Broder til Nr. 5 i 3de Cl.
- 5, Gottlieb, Albert Andreas Henrich Christian, en Son af Pastor Gottlieb i Hvidding.
- 6, Diderichsen, Thorvald Julius, en Son af Toldinspecteur Diderichsen i Holsiebro.
- 7, Bjør, Conrad Carl, en Broder til Nr. 1 og 5 i 4de Classe.
- 8, Bendtsen, Bendt, en Son af Skolens Rektor.
- 9, Friis, Thøger Teilmann, en Broder til Nr. 4 i 2den Classe.

3. De i Skoleaaret gjennemgaaede Pensæ.

Dansk.

(Adjunct Jacobi i alle Classer.)

IV Classe. Thortsens Literaturhistorie er gjennemgaaet fra § 16 til Enden, og jevnsidiges hermed er Classen bleven gjort bekjendt med enkelte af de forealdrende Forfatteres vigtigste Frembringelser. Nogle Digte ere udenadlærte til Recitation. Classen har repeteret og nærmere indeøvet Reglerne i „Borgens Veiledning“ for Anvendelse af Troper og Figurer, ligesom ogsaa Zillerget i samme Bog. Nogle Øvelser ere, saavidt Tiden har tilladt det, blevne anstillede i mundtligt Foredrag. Classen har skrevet een Udarbeidelse ugentlig hjemme, og 1 Time er paa Skolen ugentlig bleven anvendt til Stilosser.

III Classe. Holsts prosaiske Læsebog er bleven benyttet til Oplæsning, Gjengivelse af det Oplæste og Analyse, og af den poetiske Deel ere nogle Digte udenadlærte til Recitation. Benhiens Grammatik er gjennemgaaet fra Orddannelseslæren til S. 118. I Borgens Veiledning er læst Afsnit-

tene om den gode Stils Egenfaaber og om Troperne. Thortsens Literaturhistorie er gjennemgaaet forfra til Sovveræniteten. En Stil er ugentligen blevet streeven hjemme og 1 Time om Ugen anvendt til Stilevelser paa Skolen.

II Classe. Holsts prosaistiske Læsebeg er læst forfra til S. 47; af den poetiske Deel ere en Deel Digte udenadslærté til Recitation. Bojesens danske Spræglære er læst forfra til S. 31. De halve Timer i Dansk ere anvendte til skriftlige Øvelser.

I Classe. 4 ugentlige Timer ere anvendte til Skrivesovelser efter Dictat. De øvrige 5 ugentlige Timer ere iagt under Adjunct Leth blevne anvendte til Læsning og andre mundtlige Øvelser. Molbechs Læsebog gjennemlæst; af Krogsings poetiske Læsebeg ere adskillige af de historiske Digte lærté udenad. Bojesens Grammatik er gjennemgaaet, dog saaledes, at de fleste Nummerknugter ved første Gjennemlæsning ere oversprungne.

Latin.

(Rector i overste Classe, Adjunct Thorup i Cl. 3, Adjunct Leth i Cl. 2 og 1.)

IV Classe. Hele Sallust er læst efter Bojesens Udgave; af Horaz er læst anden Bog af Brevene samt *ars poetica*; i Forbindelse med Læsningen af det første Brev er sat Gjennemgaaelse af den latiniske Litteraturhistorie efter Tregder.

En Deel Tid er anvendt paa Studiet af Madvigs Grammatik; i Syntaxen er læst Capitlerne om Infinitiv og dens Tider, om Supinum, Gerundium og Gerundivum, om Participierne, Tillæget om visse særegne Uregelmæssigheder i Ordsføringen, om Conjunctionernes Brug til Ords og Sætningers Forbindelse, om de spørgende og nægtende Partikler, samt repeteret hele Formlæren indtil Orddannelseslæren.

2 latinske Stile ere ugentlig udarbeidede hjemme (efter Herrichsens Materialier. 2 §.) 1 Stil eller Version ugentlig paa Skolen; til nogle af dem ere efter Nettelsen givne *verba dictata*, som da ere lært udenad. Evende ugentlige Timer ere anvendte til mundtlige Stileøvelser (efter Ingerslevs Materialier), afværlende med latinist Litteraturhistorie.

III Klasse. Cæsar *de bello Gallico* 5de Bog, Ciceros Taler *pro Ligario*, *pro Deiotaro*, *pro Milone*; Virgils *Æneides* 1ste Bog.

Madvigs latinske Grammatik fra Syntaxens 1ste Afsnit Cap. 8 til 3die Afsnit Cap. 2 samt fra andet Tillæg til Syntaxen indtil Metriken. Af Boeiningslæreren er læst fra Cap. 2 til Cap. 6.

Ingerslevs Materialier, første Samling, ere lagte til Grund for Øvelserne i latinist Stil, og er saaledes mundtlig gjennemgaet fra S. 116 til S. 143 L, og skriftlig fra S. 69—112. Desuden ere enkelte extemporale Øvelser anstillede.

II Klasse. A, Cæsar *de bello Gallico* lib. III & IV. Ciceronis orat. I in *Catilinam*.

B, Cornel. Nepos: *Thrasybulus*, *Conon*, *Dion*, *Iphicrates*, *Chabrias*, *Thimotheus*, *Datames*, *Epaminondas*, *Pelopidas*, *Agesilaus*.

Madvigs Grammatik, begge Partier: Syntaxens første Afsnit, Boeiningslæreren Cap. 1—19.

I. Klasse. A, Borgens Læsebog p. 26—47.

Madvigs Udtog af Formlæren, med enkelte Forbigaaelser.

De i Læsebogen forekommende danske Stykker ere anvendte til Øvelse i skriftlig og mundtlig Stil.

Græsk.

Rector i øverste Klasse, Adjunct Adler i 3die og 2den Kl.

IV Klasse. Xenophons *Anabasis* er blevet læst den

forste og anden Beg; af Homers Iliade 4de og 8de Sang.

I Langes Grammatik er læst om Endelserne som Udtryk for Begreber, om Sammensætningen af Ord, om Partiklerne, samt af Formulæren repeteret det hele Afsnit om Verber, Verbier og Prepositioner (S. 65—183).

Nogle af Disciplene have ved Privatflid læst Adskilligt baade i Græsk og Latin paa egen Haand, og ere i særegne Timer blevne examinerede deri.

III Classe. 3die Sang af Iliaden, samt den 3die Beg af Herodot fra Cap. 53—140. Hele den etymologiske Deel af Langes Grammatik og enkelte Afsnit af Syntaxen; alle Anmerkninger den episke Dialekt (det homeriske Sprog) angaaende ere noie gjennemgaaede og bragte i Anwendunge under Læsningen.

II Classe. Øverste Parti har læst Arnesens Læsebog fra S. 20—44, og i 3die Beg af Herodot fra 25de til 54de Capitel. I Langes Grammatik hele den etymologiske Deel, undtagen Anmerkningerne om den episke Dialekt, samt flere Afsnit af Syntaxen. Nederste Parti: de 17 første Sider af Arnesens Læsebog, i Grammatiken til Verba paa μι, men kun med enkelte af Anmerkningerne.

Hebraisk.

(Adjunct Thorup.)

IV Classe. Øverste Parti: De 20 første Capitler af Exodus. Nederste Parti: Hele Genesis. Begge Partier have i Forening af Whittes Grammatik gjennemgaet fra tiende Cap. § 74 og Grammatiken ud, samt desuden forskellige Stykker saavel af Lydlæren som af Bonings- og Orddannelseslæren.

III Classe. Øverste Parti: Genesis fra 8de—25de Cap. samt i Whittes Grammatik fra 6te Cap. § 45 til Ordfeiningelæren S. 101.

Nederste Parti: de to første Capitler af Genesis samt Begyndelsesgrundene i Grammatiken efter Whittes Sproglære.

Religion.

(Adjunct Thorup i de to øverste, Adjunct Jacobi i de to nederste Classer.)

IV Classe. Krog-Meiers Lærebog fra § 116—153.

De 11 første Capitler af Joh. Evang. i Grundsproget. Kalkars Udsigt over Kirkehistorien forfra til § 18.

III Classe. Bohrs Ledetraad fra § 116 og Lærebogen ud.

Matthæi Evang. paa Danst forfra til Cap. 18.

Disciplen L. Kleisdorff af den mosaiske Bekjendelse er blevet examineret i sin Lærebog forfra og til det ottende Hovedstykke, samt i Bauers hebraiske Oldsager forfra og til andet Capitel.

II Classe. A, Valles Lærebog fra S. 63 (den udvortes Gudsdyrkelse) til S. 110 (ottende Capitel); Herslebs større Bibelhistorie i Forbindelse med andet Parti forfra til 5te Periode. B, Lærebogen fra 4de Cap. — S. 65.

I Classe. Af Valles Lærebog har øverste Parti læst de tre første Capitler og nederste de 2 første; begge Partier have læst Herslebs mindre Bibelhistorie indtil det nye Testamente og 5 Psalmer af den evangelisk-kristelige Psalmebog.

Historie.

(Adjunct Adler i de 3 øverste Classer, Adjunct Salto i den nederste.)

IV Classe. Frankrig, England, Tyskland fra Reformationen til vore Dage, hele Spanien, Portugal, Holland, Schweiz og Italien — dels efter Kofods større Lærebog, dels efter hans Udtog; samt repeteret det Meste af den gamle Historie. Den gamle Geographi er heelt gjennemgaet efter Estrup og Königsfeldt.

III Classe. Efter Kofods sterre Lærebog hele Danmark, Sverrig, Rusland, Preussen og Polen; samt af den gamle Historie efter Langbergs Udgave af Kofod: Persiens, Grækenlands og Makedoniens Historie indtil disses Underkastelse under Romerne.

II Classe. Efter samme Lærebog læst den gamle Historie indtil de romerske Keisere.

Alt det Første er blevet repeteret.

I Classe. Af Kofods "Fremstilling af Historiens vigtigste Begivenheder" har øverste Parti læst forsra til Trediveaarskrigen; nederste Parti til Middelalderens Historie; En har kun læst forsra til Epaminondas samt Roms Historie til Krigene med Latinerne.

Geographi.

(Adjunct Adler i de 3 øverste Classer, Adjunct Salto i den nederste.)

IV Classe. Efter Ingerslevs Lærebog læst Tyrkiet, Grækenland, Asien, Afrika, Amerika og Australien.

III Classe. Efter samme Lærebog: Amerika, Australien, den almindelige Indledning (Mathematisk og physisk Geographi), Indledningen til Europa, samt Sverrig, Norge, Rusland, Polen, Preussen, Tyskland, Østrig og Danmark.

II Classe har læst det Samme, som 3die, undtagen Danmark.

I Classe. Alle have læst Europa, undtagen Frankrig, efter Kofods lille Geographi.

Mathematik.

(Adjunkt Salto i alle Classer.)

IV Classe. I Geometri forsra til § 126 efter Bjerns Lærebog med enkelte Forandringer og Tillæg.

I Arithmetik forsra til Regning med Modstørrelser Cap. 9, samt Læren om Proportioner Cap. 13, efter Berg; desu-

den Ligninger af 1ste Grad. I den sidste Tid er der tillige givet skriftlige Opgaver at løse hjemme 1 a 2 Gange om Ugen.

III Classe. I Arithmetik forfra til Decimalbrok efter Berg, samt Bogstavregning. I Geometri forfra til § 7 (Rette Liniers Stilling mod Cirklen) efter Oppermann. De to Nederste i Classen have i Arithmetik blot gjennemgaaet de 4 Regningsarter, forfra til fælleds Maal, efter Berg; i Geometri forfra til § 3 om Paralleler, efter Oppermann.

II Classe. I Regning have B. Esmann og G. Friis gjennemgaaet Ursins Regnebog fra Procentregning til Vexelregning samt de 4 Regningsarter med Decimalbrok; den Sidste tillige Kvadratrodssuddragning. I. Aagaard forfra Regnaderi i Brøk til No. 15 i Øvelseseremplar efter samme Regnebog; A. Hviid Regnaderi i hele Tal og i Brøk. L. Evede Øvelseseremplar i hele Tal og Brøk, deels opgivne, deels efter Ursin.

I Classe. I Regning er efter opgivne Exemplar Regning med hele Tal og Brøker blevet indeøvet. Kun B. Bendtsen har alene regnet med hele Tal.

Naturhistorie.

(Adjunct Salto.)

I Classe. Pattedyrene og Fuglene efter Drejers og Bramsens Lærebog.

II og III Classe. Her er læst det Samme som i 1ste Classe, kun noget fuldstændigere, og Beskrivelsen af det mest berigende Legeme er taget med.

Tydk.

(Adjunct Leth i alle Classer.)

IV Classe. Hjorts Lærebog, 1 Cursus S. 1—194.

III Classe. Samme Lærebog S. 1—134.

II Classe. Samme Læsebog S. 1—53.

I Classe. Niøes lille Læsebog (A, S. 37—137.
B, S. 1—37.)

Hjorts større Grammatik er brugt i de to øverste Classer, den mindre Grammatik af samme Forfatter i de to nederste. Til Underviselse af Formlæren benyttes Wolles Materialier. I Cl. 4 og 3 er skrevet en Stil om Ugen.

Fransæ.

(Adjunct Jacobi i alle Classer)

IV Classe. Borrings Etudes littéraires forfra til S. 64, samt fra S. 154—174 og S. 242—256; Borrings Grammatik er repeteret forfra og læst videre til Hjælpeverbne, samt Orddannelseslæren efter Prof. Abrahams's Grammatik. Borrings Stileovelser ere gjennemgaaede fra 2den Afdeling til No. 41 (Stykkerne af de ulige Nummere). Engang om Ugen ere Disciplene blevne examinerede i det Pensum, de i Ugens Læb havde læst paa egen Haand.

III Classe. A, Borrings Etudes litt. fra S. 109—192. Grammatiken repeteret forfra og læst til Syntaxis, samt Orddannelseslæren efter Prof. Abrahams's Grammatik. Ingerslevs Materialier ere gjennemgaaede fra S. 31 (uregelmæssige Verber af 1ste Conjung.) til S. 44 (plaire). B, Borrings Læsebog for Mellemklasser fra S. 82—151; Gramm. forfra til uregelmæssige Verber af 3die Conjung. Ingerslevs Materialier fra S. 22 (regelmæssige Verber af 1ste Conj.) til S. 32 (uregelmæssige Verber af 2den Conj.). Begge Partier have læst 7de og 8de Beg af Télémaque.

4. Skolebibliotheket.

Bibliotheket har, efterat den i Esterretningerne for Skoleaaret 1846 meddeelte Fortegnelse var sluttet, modtaget følgende Tilvært, dels ved Forsendelser fra den Køngelige

Direction for Universitetet og de lærde Skoler, deels ved Indkøb for den normerede Sum af Skolekassen:

- **Skoleprogrammer for Året 1845 fra**
- Aalborg Cathedralskole:** Nogle latinske Synonymer, bearbeidede af Overlærer Colding.
- Aarhus Cathedralskole:** Om den formale Dannelsse, af Adjunct Rogind.
- Aarhus videnskabelige Realskole:** Efterretninger om Skolen for Året 1844—45. Af Rector Nielsen.
- Borgerdydkolen paa Christianshavn:** Om Realstolkens Bæsen. Af Mag. M. Hammerich, Skolens Forstander.
- Bessestads lærde Skole:** Leidarvisir til ad theffja sjörnum. Fyrri parturum. Samm. af B. Gunnlaugssyni.
- Fredrikssborg lærde Skole:** Prover af en Lærebog i Verdenshistorien af Adjunct Königsfeldt.
- Horsens lærde Skole:** Efterretninger om Skolen for Året 1844—45 med adskillige derved foranledigede Bemærkninger. Af Overlærer Stern.
- Kolding lærde Skole:** Epistola critica Mag. C. F. Ingerslevii ad Virum Doctissimum, C. F. S. Alschefski, Professorem Berolinensem. Part. I.
- Samme Skole (til Indvielsen af Skolens nye Bygning):** Bidrag til Kolding lærde Skoles Historie. Af Rector Mag. Ingerslev.
- Metropolitanskolen:** Efterretninger om Skolen for Året 1844—45. Af Prof. Rector Borgesen.
- Nykøbing Cathedralskole:** In gravissimis rebus et vel in bello plurimum valere non fortitudinem modo et constantiam, verum et modestiam et temperantiam et honestatem, ex Aristidis exemplo, breviter monebat autor. — Fortsættelse af Catalogen over Cathedralskolens Bibliothek. Af Rector Rosendahl.

Odense Cathedralskole: Græst Accentlære, af Adjunct Wiehe.

Randers lærde Skole: Efterretninger om Skolen for Året 1844—45. Af Rector Dr. Thortsen.

Ribe Cathedralskole: Tre Taler, holdte ved Rectorindsettelsen i Ribe Cathedralskole den 23. April 1845 (af Bisrop Tage-Müller, Professor Thorup og Rector Bendtsen). Udg. af Rector Bendtsen.

Noskilde Cathedralskole: Om Accentuationens Gyldighed i de gamle Sprog. Af Etatsraad Rector Bloch.

Kønne lærde og Real-Skole: Efterretninger om Skolen for Året 1844—45 med indstroeide Bemærkninger. Af Rector Mag. Whittle.

Slagelse lærde Skole: De Bremiske Erkebispers Bestrebelser for at vedligeholde deres Høihed over den nordiske Kirke. Af Overlærer Chrige.

Sorø Academies Skole: Bidrag til Fortolkning af Aristoteles's Bøger om Staten. Anden Deel. Af Rector Dr. Bojesen.

Det von Westeniske Institut: Efterretninger om Institutet for Året 1844—45. Ved G. H. Bohr, Skolens Bevtyrer.

Viborg Cathedralskole: Nogle Bemærkninger angaaende Underviisningen i Modersmaalet i de lærde Skoler. Af Rector Olsen.

Vordingborg lærde Skole: Oversigt over Europas Folkestammer. Af Adjunct Lembecke.

Haderslev lærde Skole: M. T. Cicero's zweite Rede gegen den Verres, ins Deutsche übertragen und mit kurzen Erläuterungen versehen. Buch I, c. 24—39. Dritte Probe einer Uebersetzung der gesammten Reden gegen den Verres. Bem Rector Braumeiser.

Glen**s**borg lærde Skole: Versuch einer Beantwortung der Frage: Wie soll die Strauß'sche Ansicht vom Christenthum aufgefaßt und widerlegt werden. Vom Rector Dr. Francke.

Zusum lærde Skole: Die nordische Sage von der Völksungen und Giukungen. Vom Rector Dr. Schütt.

Slesvig Domskole: Ueber Mages Schicksale und die Besiegenheiten vor der Schlacht bei Zama. Vom Dr. Hudemann.

Altona Gymnasium: Ueber die Auflösung der numerischen Gleichungen. Vom Dr. Brandis.

Glückstadt lærde Skole: Einige Bemerkungen über die lex Servilia repetunderum, von H. Hagge, Collaborator.

Biel lærde Skole: Bericht ueber den Lehrgang der Kieler Stadtschule in dem Schuljahre 1844—1845. Vom Rector Dr. Lucht.

Meldorf lærde Skole: Ueber Cato den Aelteren und dessen Lebensverhältnisse. Von H. Dohrn, Dr. und Rector.

Plön lærde Skole: Zur Bestimmung der classischen Ausdrucks, vom Conr. Dr. Möller.

Liste over Examen artium 1845.

Lectionscataloger ved Kbh. Universitet og den polytechniske Læreanstalt. 1844—1845.

Indbydelseskrift til Kjøbenhavns Universitets Fest i Anledning af H. M. Kongens Fødselsdag. Om de uviszafarlige Livsbytringers Forhold til de viszafarlige, og om deres Afhængighed af Nervesystemet. Af Prof. Eschricht. 1845.

S. C. Bornemann: Meditationes de natura et origine juris. Program i Anl. af Reformationfesten ved Kjøbenhavns Universitet 1845.

Indbydelsesskrift til Festen paa Sors Academi i Aal. af H. M. Kongens Fødselsdag. (Undersogelser om Hermafroditismens Tilværelse i Naturen. Af Lector Steensstrup). 1844.

Indbydelsesskrift samme steds fra i samme Anledning 1845. (Om flere af den øldre Verdens religiøse Myther og om deres Forhold saavel indbyrdes som til den høiere Sandhed. Af Lector Hauch).

J. P. Mynster: Annalium Paulinorum adumbratio. (Program til Høitideligheden ved Bisshop Gads Indvielse). 1845.

H. Brøchner: Om det jødiske Folks Tilstand i den per-
søske Periode. (Magisterdisputats). 1845.

J. S. Hagen: Egteskabet, betragtet fra et ethisk-historisk Standpunkt. (Licentiatdisputats). 1845.

H. Lehmann: De rationibus physiologicis et pathologicis humoris aquei oculi humani. (Licentiatdisputats). 1846.

G. S. G. Lund: De parallelismo syntaxis græcæ et latinæ usu casus genitivi demonstratio. (Magisterdispu-
tats). 1845.

S. L. Povlsen: Emendationes locorum aliquot Homeri-
corum. (Magisterdisputats). 1846.

L. L. Neumert: De auscultatione obstetricia. (Doctor-
disputats).

A. Steen: De vi et natura infiniti Mathematici. (Ma-
gisterdisputats). 1845.

Oversigt over det fgl. danske Videnskabernes Selskabs Forhandlinger og dets Medlemmers Arbeider i Året 1845. No. 5—8.

Regnskabs-Oversigt for Året 1844 over samtlige Stats-
Indtægter og Udgifter. Kbhvn. 1846.

- Budget for Året 1846 for samtlige Stats - Indtægter og Udgifter vedkommende Kongeriget Danmark og Hertugdommerne Slesvig, Holsten og Lauenborg med tilhørende Bislande. Kbhavn 1846. 4.
- A. S. Bergsøe: Den danske Stats Statistik. II, 3. 1846.
- Th. G. Erslew: Allm. Forfatter - Lexicon for Kongeriget Danmark med tilhørende Bislande. II. 3. 1845.
- C. Molbech: Historisk Tidskrift. VI, 1—2. 1845.
- J. G. Mansa: Nørre Jylland Pl. 7.
- C. Funch: Den videnskabelige Realskole i Aarhus (Beretning og Forlag) 1845.
- G. P. Selmer: Kjøbenhavns Universitets Årbog for 1845.
- J. C. Suhr: Om Reformerne i de lærde Skoler. 1845.
- Beckers Verdenshistorie ved J. W. Voebell, oversat af J. Rüse. XII, 5—6. XIII, 1—6. 1845.
- Danske Magazin, Tredie Række. II, 4.
- Dansk Ugeskrift, redigeret og udg. af J. F. Schouw. Anden Række. Nr. 182—208. Sde Bd.
- H. Stephani Thesaurus Græcæ lingvæ. Tertio edd. C. B. Hase, Guil. et Lud. Dindorphii. V, 6. VI, 5.
- Freunds Wörterbuch d. lateinischen Sprache. II, 2.
- Paullys Real - Encyclopædie der classischen Alterthumswissenschaft. 47—56 Lieferung.
- Verzeichniß der Bücher ic. welche zu haben sind in der Heinrichschen Buchhandlung in Leipzig. 94 Fortsetzung. 1845.
- Jahns Neue Jahrbücher für Philol. und Pædag. 43—46 Bd. 1845—46.
- Før Litteratur og Critik. Et Fjerdingaarskrift udgivet af Fyens Stifts literære Selskab. Redigeret af L. Helweg. V, 1—2.
- Vigerus de Graecæ dictionis idiotismis. Ed. G. Hermannus.

M. A. Mureti variarum lectionum libri XVIII. Edd. Fr.

A. Wolfius et Faesius. 2 Voll.

M. A. Mureti opera omnia. Ed. C. H. Frotscher. Vol. 3.

L. Annæi Senecæ Opera. Ed. C. R. Fickert. 3 Voll.

Bibelen, udgivet af Chr. H. Kalkar. 26—47 H. (4 Err.)

- **A. Teilmann,** Stamtavle over Familien Teilmann. Åbhardt 1844 (Foreret af Forf.).
-

Programmer fra de preussiske Skoler og Gymnasier for 1844 og 1845.

Provinssen Brandenburg.

Berlin. 1844: Friedrich-Wilhelms Gymn. Director Ranke, de nubibus Aristophanis.

1845: Mechan. u. mathemat. Probleme v. Prof. Schellbach.

1844: Königliche Realschule. Dr. Joachimsthal, über die Bedingung der Integrabilität.

1845: Dr. Huberdt, die Principien der Wahrscheinlichkeits-Rechnung.

1844: Joachimsthaler Gymn.: Rehdantz, vitæ Iphicratæ, Chabriæ, Timothei.

1845: Giesebricht de literarum studiis apud Italos primis medii ævi seculis.

1844: Friederich-Werdersche Gymn. Beeskow, de Sedibus Cheruscorum.

1845: Dr. Richter, die Aristophanische Komödie.

1844: Gymnasium zum grauen Kloster. Dr. Müller, über proportionale Kreis-Potenzen.

1845: Dr. Leyde, über die Konstitution organischer Verbindungen. Zur Feier des Wohlthäter-Festes, v. Dr. Nibbeck.

1844: Real-Gymnasium. Dr. Busse, Kritik der Sprache.

1845: Kühn, die indogermanischen Völker.

- Berlin. 1844: Collége - Royal Français. Lhardy, De Dialecto Herodoti.
- 1845: Weiland, Marii sept. cos. vita.
- 1844: Gewerbschule. Klöden, der Kaufmann des Mittelalters.
- 1845: Klöden, zur Geschichte des Oderhandels.
- Brandenburg. 1844: Ritter - Akademie. Verfassung der Akademie.
- 1845: Blume, Director, Beyträge zur latein. Gram.
- 1844: Gymnasium. Schönemann, Theorie der höheren Congruenzen, deren Modul eine Primzahl ist.
- 1845: Täglichsbeck, zur Geschichte des Eintrwesens.
- Cottbus. 1844: Dr. Rauch, Cicero pro Archia, übersetzt.
- 1845: Braune, Odyssee, Lib. 14, v. 1—60.
- Frankfurt a. d. O. 1844: Heidler, Krit. Brief Platons Philibus betreffend.
- 1845: Poppo, Betantii Lexici Thucydidei. Suppl. 1.
- Guben. 1844: Graser, libellus variarum lectionum e Cic. Tusce.
- 1845: Sause, über Clemanns Schulschriften.
- Königsberg in der Neumark. 1844: Pfefferkorn, de Eloquentia apud Romanos.
- 1845: Haupt, die Staaten des Altherthums u. s. w.
- Lückau. 1844: Junghann, über die Potenzial-Funktionen des 3ten Grades.
- 1845: Vetter, Gesch. der Kirchenverb. in der Niederlausitz, 4te Abth.
- Neu-Ruppin. 1844: Lenhoff, Adn. ad Choephororum parodum.
- 1845: Krause, Zeigt sich die Menschheit in ihrer Geschichte als ein organisches Ganze.

Potsdam. 1844: Rigler, Adn. ad Tibullum, part. 3.

1845: Rührmund, Probe einer Uebersetzung von Wolframs Parzival.

Prenzlau. 1844: Director Paalzow, der Gebirgsbau von Java,

1845: Buttman, das Griechenthum und das jugendliche Alter,

Sorau. 1844: Klinkmüller, De principatu Agathoclis.

1845: Dr. Moser, Gedanken über den Charakter der germanischen Welt,

Züllichau. 1844: Hanovius, de Aristophanis Ampulla versuum corruptrice.

1845: Drei Reden des Directors Dr. Hanow.

Provinzen Pommern.

Cöslin. 1844: De Primordiis Ecclesiæ Britannicæ.

1845: Prof. Benzemann, Wer gehört zu den gebildeten Ständen,

Greifswalde. 1844: Sacra Sæcularia.

1844 und 45: Gläselwald, die Achtheit des 2ten Briefs Petri. 2 Heft.

1845: Zur Jubelfeier des Bürgermeisters Billroth.

Neu Stettin. 1844: Ueber die Ausbildung der jugendl. Phantasie,

1845: Zwei Feier-Reden.

Putbus. 1844: Brehmer, über höhere geometrische Reihen.

1845: Baumgardt, Ueber die Flora der Insel Rügen.

Stargard. 1844: Schirliz, die deutschen Waffennahmen.

1845: Jahresbericht.

Stettin. 1844: Bonitz, Obss. in Aristotel. Ethica.

1845: Friedländer, von der Bildung der hebräischen Nomina.

Stralsund. 1844: Freese, die Gleichheit der Lakedämm, Bürger.

1845: Arndt, F., de Fractionibus continuis.

Provinzen Sachsen.

Eisleben. 1844: Genthe, Probe einer Bearbeitung des alten Gedichts der große Rosengarten zu Worms.

1845: Engelbrecht, Ueber die Lebens-Umstände des Aristoteles,

Erfurt. 1844: Schöler, Antrittsrede als Director.

1845: Mensing, die Anfangsgründe der symbolischen Geometrie.

Halberstadt. 1844: Heiland, de dialecto Xenophontea.

1845: Hense, de Euripidis persona apud Aristophanem.

Salle. 1844: Königl. Pädagogium. Voigt, Nugarum Grammaticarum Partie, I.

1845: Bürger auf der Schule, von Daniel, Dr.

Lateinische Hauptschule, 1844: Eckstein, Chronicum montis sereni, Part. I.

1845: ejusdem Part. II.

Klosteschule Rößleben, 1844: Anton, de interp. locc. quibus siderum ment. facit Horatius.

1845: Bormann, Antiquitatum Lanuvinarum, Part. I.

Realschule im Waisenhouse, 1844: Ziemann, Ueber die Einheit des Unterrichts in Realschulen.

1845: Dr. Hankel, die Magnetisirung von Stahlnadeln.

Heiligenstadt. 1844: Burchard, chronol. Abriss der Kirchengesch. der sechs ersten Jahrhund.

1845: Andeut. für die Verantwortlichkeit der Schule für das sittliche Gedehn ihrer Schüler.

Magdeburg. 1844: Domgymnasium. Crusius, de notione τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ in N. T. obvia.

- 1845: Par, Rede zur 1000-jährigen Feier Deutschl.
 Pädagogium zum Kloster. 1844: Merkel, metrisch-kritische Abhandlung über Apollonius Rhodius.
- 1845: Lebzmann de baptismo.
- Merseburg.** 1844: Rede zur Reformationsfeier.
- 1845: Hiecke, De partibus orationis.
- Mühlhausen.** 1844: Bestimmung der Kanten ic. eines Polyeders u. s. w., von Hartrodt.
- 1845: Mühlberg, über Iiphil u. Hithpael.
- Naumburg.** 1844: Schulze, die Erziehungstheorie des Aristoteles.
- 1845: Silber, über den gotischen Dativ.
- Nordhausen.** 1844: Theiss, de bello Cyprio.
- 1845: Kramer, A., Ueber das Fouriersche Theorem.
- Pforte.** 1844: Keil, Sylloge Inscriptionum Boeoticarum.
- 1845: Bittcher, De Petri Abelardi Theologia.
- Quedlinburg.** 1844: Kallenbach, Ueber Geschichtserzählung der Griechen und Römer.
- 1845: Matthiae, Const. von den Griechischen Partikeln.
- Salzwedel.** 1844: Danneil, Geschichte des Gymnasiums, 6te Abtheil.
- 1845: Danneil, Schulnachrichten.
- Schleusingen.** 1844; Hartung, Beiträge zur populären Erklärung des Faust.
- 1845: Altenburg, Adnotatt. ad Lucretium Carum.
- Stendel.** 1844; Eichler, Ueber den Gebrauch der französischen Accente.
- 1845: Schröder, Etymologica.
- Torgau.** 1844; Rothmann, Proben aus einer Vorschule zur griech. Tragödie.
- 1845: Francke, Ueber das Prinzip der Erziehung.

- Zeitz. 1844: Kahntii Symbolae Criticæ in Cicer. Epistoll.
 1845: Kiesling, de enunciatis hypotheticis in lingua
 Græca et latina.
- Wittenberg. 1844: Schmidt, Director, der classische Schul-
 unterricht auf den Gymnasien.
- 1845: Bernhardt, Magia naturalis von Porta.

Provinzen Schlesien.

- Breslau. Kathol. Gymnas. 1844: Winkler, de Græco-
 rum pronuntiatione.
- 1845: Wissowa, Director, Geschichte des Gymnasiums.
- Elisabetan. Gymn. 1844: Weichert, Quæstionum Ly-
 curgearum Spec.
- 1845: Kampmann, de In præpositionis usu Plautino.
 Gymn. zu Maria Magdal. 1844: Schönborn, Hector,
 Geschichte der Schule von 1400—1570.
- 1845: Elsner, Differenz der empirischen Naturforschung
 und der Naturphilosophie.
- Friedrichs-Gymn. 1844: Wimmer, Director, Lectio-
 nes Theophrasteæ.
- 1845: Krinisch, Geschichte des Gymn.
- Brieg. 1844: Kaiser, zur Geschichte des Gymnasiums.
- 1845: Mende, de infinitivo historico.
- Glatz. 1844: Quæst. de locis legum Platon. Auet. Schramm.
- 1845: Schober, Director, Antrittsrede.
- Gleiwitz. 1844: Heimbrod, M. T. Cicero ab a. u. 710—711,
 1845: Böbel, Uebersicht der deutschen Literatur.
- Glogau. Evangel. Gymn. 1844: Director Kloßsch, das
 Geschlecht von Schönaich, 2te Abth.
- 1845: desselben Fortsetzung.
- Kathol. Gymn. 1844: Seidel, Obss. ad Livii locos.
 1845: Uhdeolph, die Theorie des Schens.

Görliz. 1844: Anton, Director, *Doctrina de categoriis, quas statuerunt philoss.*

1844: Anton, Director, *Zur Gesch. des Gymnas.*

1844: Anton junior, de Herbart philosopho etc.

1845: Anton, Director, *Zur Gesch. des Gymn.*

Hirschberg. 1844: Linge, Director, *Schulnachrichten.*

1845: Lucas, Topogr. *Euboeæ.*

Lauban. 1844: Schwarz, Director, *Festrede u. Schulnachrichten.*

1845: Wicher, Ueber die geringen Resultate des Unterrichtes in der Mathematik.

Leobschütz. 1844: Kahlert, *Taciti sententiae de natura deorum.*

1845: Director Kruhl, Trauerrede über Frid. Wilh. 3.

Liegnitz. Ritterakademie. 1844: Meyer, *Naturgesch. Untericht.*

1845: Gent, die Brechung der Lichtstrahlen im Prism.

Stadt-Gymn. 1844: Matthæi, Ueber Kettenbrüche und ihre Anwendung.

1845: Matthæi, Theorie der specifischen und latenten Wärme.

Neisse. 1844: Otto, *de Aristophanis nubium consilio.*

1845: Kastner, über Sagen, namentl. Schlesiens.

Oels. 1844: Director Lange, *Obss. in Iliadis lib. 2.*

1845: Lindau, Kritische Bemerk. zu Horaz.

Oppeln. 1844: Habler, über die Entwicklung des deutschen Städtewesens.

1845: Director Dr. Stinner, *de sermonis lat. breviloquentiae quodam genere.*

Ratibor. 1844: König, das leibliche Leben des Menschen.

1845: Keller, *de Cic. orat. pro Marcello.*

Sagan. 1844: Hildebrand, *Nexus sententiarum Lælii.*

1845: Kayser, *Quæstionum Tragicarum Par. 1.*

Schweidnig. 1844: Bruechner, Cicero num Catilinam
repetund. reum defendit?

1845: Held, Director, Comm. de vita Agricolæ.

Provinzen Westphalen.

Arensberg. 1844: Noggerath, De Aeschyli Supplicibus.

1845: Fisch, über die regelmäßigen Körper.

Bielefeld. 1844: Hinzpeter, de interpretatione Novi Test.
Græci in Gymnasiis.

1845: Schütz, Der Kampf Arjunas mit dem Keraten,
aus dem Sanskrit übersetzt.

Coesfeld. 1844: Hüppé, Bruchstück aus der Geschichte der
deutschen Nationalliteratur.

1845: Rump, Director, einige stereometrische Aufgaben.

Dortmund. 1844: Thiersch, Director, Beschreib. des
300jährigen Jubiläums des Gymnasiums.

1845: Hildebrand, Glossarii latini fragmentum.

Hamm. 1844: Trossii de codice, quo amplissimus Phæ-
dri paraphrastes continetur, olim Wisseburgensi, nunc
Guelpherbytano, Epistola.

1845: Sternii Symbolæ ad grammaticam Romanorum
poeticam.

Gersford. 1844: Werther, die circensischen Spiele der Römer.

1845: Knochius, Reliquiæ auctorum qui choliambis
usi sunt Græcorum.

Minden. 1844: Zellmer, Festrede.

1845: Buch, De Romanæ reipublicæ forma.

Münster. 1844: Stieve, Director, Ueber die Ruthardsche
Methode.

1845: Boner, Trigonometrische Aufgaben über das
Dreieck mit äquidifferenten Seiten.

Paderborn. 1844: Schwubbe, *Dissertatio de gentium cognitione Dei.*

1845: Bade, *Geschichte des Gymnasiums v. 795—1609.*

Recklinghausen. 1844: Püning, über das Lateinische in der deutschen Sprache, zunächst in etymologischer Rücksicht,

1845: Nieberding, *de fragmentis quibusdam a Nicol. Perotto suppositis.*

Siegen. 1845: Bürger- u. Realschule. H. Schüß, über das Siegerländer Sprachidem.

Soest. 1844: Vorwerk, Beitrag zur Geschichte von Soest.

1845: Koppe, zwei Beiträge zur Elementar-Mathematik, und das frühere Gymnasial-Gebäude, vom Director Paze.

Provinzen Rheinland.

Aachen. 1844; Menge, Rede zur Geburtsfeier des Königs.

1845: Schoen, Direkt., Schulnachrichten.

Bedburg. Ritter-Akademie 1844; Bone, über den deutschen und philosophischen Unterricht.

1845: Becker, *de Aetoliae finibus ac regionibus.*

Bonn. 1844; Biedermann, Direktor, über das Nützlichkeits-Princip,

1845: Freudenberg, *Vindiciarum Virgilianarum spec.*

Cleve. 1844; Fleischer, *Horatii Flacci poesis lyrics.*

1845: Driesen, *vita Fabii Quintiliani.*

Coblenz. 1844: Dominicus, *de Appiano Rerum Romanarum scriptore Graeco.*

1845: Höchsten, *La Langue française, considérée comme partie d'enseignement de nos colléges.*

Düren. 1844; Elvenich, Uebers. der Ereignisse in Italien seit dem Untergange des weströmischen Reiches.

- 1845: Menn, de jure Romano Magistratum accusandorum.
- Duisburg. 1844: Knebel, Direktor, de memorabili signo eburneo nuper effosso.
- 1845: Fulda, Emploi du Mode.
- Düsseldorf. 1844: Krahe, über das Bewußtsein der Sünde und Erlösungsbedürftigkeit der Griechen u. Römer.
- 1845: Kiesel, Direktor, de Horatii „justum et temerem.“
- Elberfeld. Gymnasium 1844: Eichhoff, interimist. Director, Schulnachrichten. Dr. Völker, de Galli poetae vita et scriptis.
- 1845: Bouterwek, Direktor, über Cædmon den ältesten angelsächsischen Dichter.
- Real- u. Gewerb-Schule 1844: Fühlrett, Bedeutung des naturgeschichtlichen Unterrichts an Realschulen.
- 1845: Herrig, Essay on Merlin the Magician.
- Emmenich. 1844: Dederich, Drusus in Unter-Germanien.
- 1845: Dillenburg, Direktor, Horatiana. Part. II.
- Essen. 1844: Gadenbach, Prolegomena ad Virgilii Äneidem.
- 1845: Wilberg, Geschichte des Gymnasiums.
- Köln. Kathol. Gymn. 1844: Grysar, Prolegomena ad Cic. libros de officiis.
- 1845: Ley, über die Auflösung der Augaben des Apollonius von dem bestimmten Schnitte.
- Friedrich-Wilh. Gymn. 1844: Schulnachrichten.
- 1845: Lorenz, Annotat. in Titi Livii lib. V.
- Kreuznach. 1844: Art, Direktor, Nede und Schulnachrichten.
- 1845: Seyffert, Loci aliquot in Taciti Agricola emendati.

Münstereifel. 1844: Käfey, Direktor, Schulnachrichten.
Hagelkufen, über die Bildung des Herzens.

1845: Mohr, Comment. de loco orationis in Andro-
tionem Demosth.

Saarbrücken. 1844: Essermann, über die Elektricitäts-
vertheilung in offenen galvanischen Säulen, u.s.v.

1845: Wasmuth, Platonis de virtute doctrina.

Trier. 1844: Schneemann, Rerum Trevericarum Com-
ment.

1845: Wyttendorf, Direktor, aus der Geschichte Triers.

Wesel. 1845: Bischoff, Direktor, Obss. in Taciti Anna-
lium lib. I.

Weglar. 1844: Christoph, Diss. de Ciceronis Philippica
nona.

1845: Fritsch, de casuum obliquorum origine et natura.

Provinzen Preussen.

Braunsberg. 1844: De verbalibus quibusdam dubiæ
originis nominibus in men et mentum exeuntibus
discept. alt. Auctore Lingnau.

1845: 1. Vier und funfzig trigonometrische Aufgaben über
das rechtwinkl. Dreieck. 2. Auch das schiefe Parallelo-
pipedum wird unter Bedingungen durch die Diagonalebene
in 2 congruente dreiseitige Prismen getheilt. Von Oberl.
Dr. Lillenthal.

Conitz. 1844: Quæstiones de adjectivis græcis, quæ
dicuntur, verbalibus. Scr. Dr. Moississtzig.

1845: Ueber Real - Classen und ihre Verbindung mit
Gymnasium; Statuten und Disciplinar - Gesetze für das
Gymnasium. Von Dir. Dr. Bryggemann.

Culm. 1844: Schulnachrichten für das Jahr 1843—44.
Von Direktor K. Richter.

1845: Eine mathemat. Aufgabe, bearbeitet vom Dr. Luker.

Danzig. 1844: *Lectiones Abulpharagianæ*, vom Oberl. Roeper.

1845: *Anacoluthorum Platonicorum spec. tert.* Von Dir. Dr. Engelhardt.

Deutsch-Crone. 1844: Ueber den gegenwärtigen Standpunkt des Progymnasiū in Dt. Crone. Von Dir. Malskowsky.

1845: Ueber die socratische Lehrmethode und deren Anwendbarkeit beim Schul-Unterricht. Von Gymn. Lehrer Weierstrass.

Elbing. 1844: Ueber die Antigone des Sophokles. Von dem Oberl. Richter.

1845: Leitsfaden für den Unterricht in den Elementen der Botanik. Von dem Oberl. Scheibert.

Gumbinnen. 1844: *Observationes in Horatii Carminum aliquot locos.* Von Prof. Petrenz.

1845: Beobachtungen über das Abiturienten-Prüfungs-Reglement vom 4ten Juni 1834. Von Oberlehrer Dr. Hamann.

Königsberg. 1844: Kneiphöf. Stadt-Gymn. De constructione particulæ quum. P. I. Von Prof. Fabian.

Altstädt. Gymnas. Num Homero fabula Aeropes Cre-tensis nota fuerit. P. I. Von Oberl. Ritska.

Königl. Friedrichskollegium. Ueber den Schulunterricht in Gesprächsform. Von Dir. Gotthold. Die epeirotische Dynastie. Von Prof. Dr. Merleker.

1845: Königl. Friedrichskollegium. *De vocabulo Δυο.* P. II. von Dr. Zander.

Kneiphöf: Stadt-Gymn. Beitrag zur Culturgeschichte Hispaniens. P. I. Vom Oberl. Dr. Wichert.

Altstädt. Gymn. Beiträge zur Geschichte der Völker-wanderung. I. Von dem Gymnasiallehrer Dr. Möller.

Lyc. 1844: Ueber die Kypukes bei Homer. Von Oberlehrer Koska.

1845: Bemerkungen über die Ruthardtsche Methode. Von Dir. Fabian.

Marienwerder. 1844: Bemerkungen über den mathematischen Unterricht auf Gymnasien. Von Prorektor Dr. Gützlaff.

1845: De præcisis jurandi formis Græcorum et Romanorum. Von Oberlehrer Dr. Schröder.

Rössel. 1844: De populi Romani, in tribus, curias et centurias divisi, suffragiorum ferendorum ratione in comitiis. Von Oberlehrer Kraynicki.

1845: Notizen über das ehemalige Augustinerkloster in Rössel. Von Director Dr. Ditki.

Rastenburg. 1844: De græci sermonis paullo post futuri forma atque usu. Von Oberl. Dr. Jansen.

1845: De perfecti temporis et plusquamperfecti formis Homericis. Von wissenschaftl. Hülfslehrer Losch.

Thorn. 1844: In Ciceronis Oratore quæ sit disputatio-
nis in partes descriptio. Von Prof. Dr. Paul.

1845: De Recuperatoribus ad T. Livii locum l. 26.
c. 48 § 8—10. Von Prof. Dr. Kühnast. Vortrag, gehal-
ten bei der Eröffnung des Turnplatzes, von Dir. Lauber.

Tilsit. 1844: Die Würde der Schlosshauptleute und ihr
Verhältniß zu den Magistraten der kleinen Städte im Herz-
ogthum Preussen. Von Fr. Schneider.

P r o v i n c i e n P o s e n .

Bromberg. 1844: Eine Tragödie von Lord Byron in ih-
rem inneren Zusammenhange entwickelt. Von Dr. Rötscher.

1845: Ueber den Gegensatz des Pantheismus und des
Deismus in den vorchristlichen Religionen. Von Director
Deinhardt.

Lissa. 1844: *Oratio ad celebrandum diem natalem Frederici Guilelmi IVti habita ab Ed. Olawsky.*

1845: Der polynomische Lehrsaiz für beliebigen Exponenten. Vom Prof. v. Putiatycki.

Meseritz. 1844: Bestimmung der absoluten Intensität der magnetischen Erdkraft. Vom Lehrer Hahnrieder.

1845: Beitrag zur Charakteristik der polnischen Sprache. Vom Lehrer E. A. Knorr.

Posen. 1844: Friedrich-Wilhelms Gymnas. *De aliquot Horatii carminibus commentatio critica.* Prof. Martin.

1845: DipteroLOGISCHE Beiträge. Prof. Dr. Loew.

1844: Königl. Marien-Gymn. Schulnachrichten vom Dir. Dr. Prabucki.

1845: Ideen zu einer Organisation des Schulwesens. Von Oberl. Spiller.

Trzemeszno. 1844: *De Ciceronis fragmentis.* Vom Oberl. Dr. Schneider.

1845: Welches ist der Sinn des platonischen $\Tau\alpha\pi\tau\alpha\tau\omega$? Vom Oberl. Dr. Ogienski.

Disciplenes Bibliothek, til hvilket dog ikke alle Disciple bidrage, har i indevarrende Skoleaar havt en Indtagt af 26 Nbd., som er blevet anvendt til at afbetale paa Boghandlerens og Bogbinderens Regning til et Belob af 29 Nbd. 63 $\frac{2}{3}$ $\text{fl}.$, saa at Bibliotheket for Tiden har en Underbalance af 3 Nbd. 65 $\frac{2}{3}$ $\text{fl}.$, som dog omtrent vil kunne dækkes ved de endnu resterende Kontingenter.

Følgende Beger ere i det nævnte Tidsrum tilkomme, hvoriblandt de med * betegnede ere skjæukede af Disciple:
Slottet ved Rhinen. Roman af Hauch. 2 Dele.
Danske Ordsprog og Mundhheld af Grundtvig.

- Ingemanns samlede Skrifter, 4de Afsd.
 Steffens Volkskalender 1846.
 Gubiz Volkskalender 1846.
 Shakspeares dram. Værker, 3—7 Lev.
 Nye Eventyr af H. C. Andersen.
 Den i Vesterhavet af Biernatksi ved A. Leth.
 Baggesens danske Værker, 1—7 H.
 Improvisatoren af H. C. Andersen.
 *Efterretninger om Ribe Domkirke ved Frost.
 *1 Bind af Heibergs udvalgte Skrifter.
 *Nordiske Oldsagn af Dohlenschläger.
 *1 Bind af Todes udvalgte Skrifter.
-

5. Stipendier og Legater.

Bed den kongelige Universitets- og Skoledirektions
 Skrivelse af 8. November 1845 var Fordelingen af Bene-
 ficer for det nu tilendebragte Skoleaar saaledes approberet:

A, Høieste Stipendum, 50 Nbd.

1. L. O. Rør	{ at udbetaale 25 Nbd., at op-	
2. C. A. Glensborg		lægge 25 Nbd.
3. C. H. Thurah		

B, Mellemste Stipendum, 35 Nbd.

4. C. J. H. B. Juell	{ at udbetaale 15 Nbd.; at	
2. V. C. Koch		oplegge 20 Nbd.
3. J. J. Rør		
4. L. Kleisdorff		
5. H. J. Pontoppidan		
6. J. Jørgensen		
7. J. Borchsenius		

C, Laveste Stipendum, 20 Rbd.

1. S. E. M. Randrup	{
2. S. F. Seilberg	
3. T. M. Holst	
4. J. Aggaard	
5. V. A. Esmann	
6. C. A. Hviid	
7. L. L. Tvede	
- at udbetale 10 Rbd., at
opslægge 10 Rbd.

D, Fri Underviisning.

A. C. Riis.

De tvende Portioner af det Moltkeske Legat, som ere
tillagte Ribe Cathedralstole, oppebæres for Tiden af Dis-
ciplene S. E. M. Randrup og V. A. Esmann.

Den offentlige Gramen i

Ribe Cathedralskole for Året 1846
afholdes i følgende Orden:

Mandagen den 27. Juli.

	Første Værelse.	Andet Værelse.
8 — 11	Latin El. 4.	8 — 10½ Historie) El. 3.
2 — 5	Tydk) El. 4. Fransk) El. 4.	Geographi) 10½—12 Fransk El. 3. 2 — 4 Hebraisk El. 3.

Tredie Værelse.

8 — 10	Dansk) Regning)	El. 2.
10½—12	Historie) Geographi)	El. 1.
2 — 4	Historie) Geographi)	El. 2.

Tirsdagen den 28. Juli.

	Første Værelse.	Andet Værelse.
8 — 12	Historie) Geographi)	8 — 10½ Latin El. 3. 10½—12 Tydk El. 3.
2 — 4	Græsk El. 4.	2 — 5 Arithmetik) Geometri) El. 3.

Tredie Værelse.

8 — 10	Tydk) Fransk)	El. 2.
10½—12	Religion El. 1.	
2 — 3	Religion El. 2.	
3 — 5	Latin El. 2 (1).	

Onsdagen den 29. Juli.

	Første Værelse.	Andet Værelse.
8 — 10½	Religion El. 4.	8 — 10½ Græsk) El. 3.
10½—12	Dansk El. 4	10½—12 Naturhist.) El. 3.
2 — 5	Arithmetik) El. 4.	2 — 4 Religion El. 3. Geometri)

Tredie Værelse.

- 8 — 9 Naturhistorie El. 2.
 9 — 11 Tysk El. 1.
 2 — 4 Dansk El. 1.

Torsdagen den 30. Juli.

Første Værelse. Andet Værelse.

- 8 — 10 Hebraisk El. 4 8 — 10 Dansk El. 3.

Tredie Værelse.

- 8 — 9 Græsk El. 2.
 9 — 10½ Naturhistorie } El. 1.
 Regning }

11—12 Gymnastik i alle Classer.

Fredag den 31. Juli Kl. 8 Translocation.

(De skriftlige Prøver, nemlig dansk og latinſt Stil, latinſt Version samt Kalligraphi, foretages i den foregaende Uge).

Jaar skeer ingen Dimission til Universitetet.

Tirsdagen d. 1. September Form. Kl. 8 proves de til Optagelse i Skolen anmeldte nye Disciple, og Onsdagen d. 2. September tager Skolen igjen sin Begyndelse.

Disciplenes Fædre og Børger samt andre Skolens og Videnskabernes Belyndere indbydes herved til at becere Examnen med deres Nærværelse.

Ribe Cathedralskole den 18. Juli 1846.

C. S. A. Bendtsen.